

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890.

Andra Kammaren.

N:o 15.

Lördagen den 15 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 7 och 8 innevarande mars.

§ 2.

Vid föredragning af Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98 och 109 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen begärdes ordet af

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.

Herr Dahn, som anförde: Herr talman, mine herrar! Då jag för min del icke kan vara med om den grundlagsändring, som här föreslagits beträffande 72 paragrafen i regeringsformen, eller de öfriga här ifrågasatta grundlagsändringar och icke heller vill vara med om en banklag, sådan som den af komitén föreslagits och af regeringen accepterats, såvida den icke ganska väsentligt kommer att ändras, så anhåller jag att få lemna detta kongl. förslag och denna banklag några kommentarier.

Motivet till ändringen af riksbanksfullmäktiges sammansättning har, såsom komitén framhållit, varit att ernå dels större kontinuitet inom fullmäktige och dermed större sjelfständighet och dels mera sakkännedom eller fackkunskap. Huruvida kontinuiteten blefve större genom den nu föreslagna ändringen, är väl ej svårt att inse; det behöfver väl knappast dragas i tvifvel, att de tre konungavalde ledamöterna blefve fullmäktige på lifstid — så nog blefve kontinuiteten bevarad. Men denna skulle, föreställer jag mig, kunna bevaras äfven derigenom, att fullmäktige valdes af Riksdagen för någon längre tid, än hvad nu är förhållandet, så att de t. ex. afgingo successive två och två, såsom ock af bankkomitén föreslagits.

Hvad sjelfständigheten hos fullmäktige angår, så synes det mig, som att sjelfständigheten hos de af Riksdagen utsedde torde blifva minst lika stor som hos de konungavalde. De komme visserligen att hafva hvar sin höga principal; men Riksdagen är en kollektiv enhet, med lika många viljor som hufvud, och skulle någon fullmäktig stöta sig med vissa af dessa hufvud och viljor, så kunde han alltid ändå hafva förhoppning om, att en god del fortfarande tillhörde hans meningsfränder.

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

Beträffande fackkunskapen kan det ju nog blifva möjligt, att de af Konungen valde vore sakkunnige, men säkert är det dock ingalunda. Man har icke något erfarenhetsrön i den vägen, eftersom Riksbanken nu i öfver 200 år varit under Riksdagens egen vård och garanti. Men om man får draga upp jemförelser med utnämningar på andra håll, t. ex. inom postverket, så har det ju visat sig, att det icke alltid varit postverkets tjänstemän, utan vanligtvis äldre militärer (åtminstone förut), som blifvit befordrade till de förnämsta postmästaretjensterna. Likaså, i fall man tager hänsyn till befordringarna inom armén, så klagas det ju i dessa dagar i pressen öfver att yngre officerare vid befordran hoppat öfver halva dussin af sina äldre kamrater, samt hurusom man vid landsortsregementena mest får kammarherrar eller gardesofficerare till regementsofficerare. Det är således icke någon omöjlighet att till de tre konungavalde riksbanksfullmäktige lika lätt kunde utses tre hofmän, som tre bankmän.

För min del skulle jag anse lämpligt att fullmäktige finge en sådan sammansättning, att, om notalet lades till grund derför, såsom bankkomitén föreslagit, Riksdagen valde dessa på samma sätt som hittills, nemligen genom sin nämnd, och att dessa nio utsågo bland sig en bankchef eller direktör, hvilken skulle vara underkastad omval hvarje år inom fullmäktige, men så länge han hade sina kollegers förtroende, d. v. s. minst halva antalet af deras röster, sutte kvar som direktör och vore oafsättlig från Riksdagens sida. Han skulle sålunda enligt detta förslag hvarken vara beroende af den ena eller andra statsmagten, och på samma gång man torde kunna vara öfvertygad om att han representerade fackkunskapen, blefve äfven i hans person kontinuiteten och sjelfständigheten synnerligen väl bevarade. De öfriga åtta skulle, såsom bankkomitén föreslagit, afgå första gången efter lottning två för hvarje år. Deras tjänstgöring blefve fyraårig och sammanfölle således icke med Andra Kammarens treårsperiod, hvilket deremot den tjänstetid gör, som bankkomitén föreslagit, och man kan tänka sig, att alla de sex fullmäktige, Riksdagen enligt komiténs förslag hade att välja, skulle komma att afgå under en och samma riksdagsperiod.

Vore det så, att direktören doge eller på annat sätt afginge, t. ex. genom att hafva mist sina kollegers förtroende, finge naturligtvis vice direktören under tiden stå i spetsen för bankstyrelsen till dess Riksdagen hunne välja en ny styrelseledamot, och de nio fullmäktige sedan utsett en ny direktör. Blefve den nyvalde ledamoten direktör (något som väl sällan komme i fråga), så ginge ju allt i gamla spåren med afseende på valen af bankofullmäktige för öfrigt, hvarom icke skulle den nyvalde ledamoten tjena, tills det varit den nye direktörens tur att som ledamot afgå. Komme härtill att, såsom förhållandet är i åtskilliga utländska hufvudbanker, man bestämde att några af fullmäktige (t. ex. en tredjedel) borde vara verkliga affärsmän, skulle fullmäktige tillföras en affärsroutin och köpmansintelligens, som speciellt med hänsyn till utrikes-

förhållande ryckte upp banken och bevarade den från att stelna i formerna.

För öfrigt tycker jag, att det är rent af besynnerligt, hur man numera på allt sätt söker kringskära Riksdagens magt; mig förefaller det, att Kongl. Maj:t verkligen har så mycket att göra, i synnerhet inom den ekonomiska lagstiftningen, att han skulle betacka sig för att få ännu mera. Jag vet heller icke, om, i en tid sådan som vår, det kan vara lämpligt att utvidga konungamagten på representationens bekostnad. För min del tror jag det icke.

Med afseende på hvad bankkomitén föreslagit är det en och annan punkt, som jag fäst mig vid och som jag näppeligen kan tro att denna kammare vill acceptera. Komitén gör, synes det mig, riksbanken — om den skall blifva sådan som komitébetänkandet innehåller — till en sådan förnämnet, att allmänheten endast kommer att känna den så att säga par renommé; och detta »par renommé», det blir genom de privata bankinstituten. Genom att förbjuda all inlåningsränta, som man nu vill göra, blir det omöjligt för bankofullmäktige att ens till sina bästa kunder bevilja en liten upp- och afskrifningsränta som ju också är en inlåningsränta. Följden häraf blir naturligtvis den, att icke något solidt köpmanshus exempelvis här i Stockholm kommer att använda riksbanken för diskontering af sina vaxlar, då de ej få hafva upp- och afskrifningskonto med ränteberäkning i denna bank, utan man vänder sig i stället till andra bankinrättningar, der en sådan upp- och afskrifningsränta medgifves. På så vis skulle riksbanken komma att förlora sina bästa vaxelkunder. Att någon egentlig inlåningsränta på s. k. depositioner icke behöfves för riksbanken, då den ju skulle komma att få snart sagdt alla statens inkomster på folioräkning och icke behöfva utbetala statsutgifterna annat än på temligen regelbundna tider och sålunda kan under tiden använda en del af dessa medel i sin rörelse, är ju visserligen tydligt; men att rent af förbjuda bankofullmäktige att betala inlåningsränta, det synes mig i alla fall synnerligen opraktiskt. Man får väl hysa något förtroende till fullmäktiges banksinne? Också hafva danskarne, som ju äro ett erkänt praktiskt folk, ej dragit i betänkande att i nationalbanken i Köpenhamn betala inlåningsränta, när till bankens förmån så anses lämpligt.

Man har föreslagit, att en kreditivutlåning skulle liksom nu få ega rum på tolf månader, »emedan det finnes en del kunder, företrädesvis mindre näringsidkare och handtverkare, som möjligen behöfva en sådan lånerörelse». Men på samma gång vill man, att icke ens det minsta kreditiv skall få utlemnas mot borgen. Tydligt är dock att dessa mindre näringsidkare, som äro i behof af kreditiv, i allmänhet hvarken hafva några obligationer eller aktier eller ens inteckningar (då de ofta nog ej hafva några fastigheter,) att erbjuda såsom säkerhet. Jag hade därför föreställt mig, att man borde stadga ett maximum af t. ex. 3,000 kronor, under hvilket fullmäktige finge rättighet att utlemna kreditiv äfven emot godkänd borgen.

Hvad afbetalningslånen beträffar, har man i komiténs förslag

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

inskränkt den därför afsedda summan från tolf till tio millioner kronor. Dessa tio millioner skulle fördelas på tjugufyra kontor, nemligen tjugutre afdelningskontor, som det ju är meningen att småningom inrätta, samt hufvudkontoret. Tydligt skulle dermed denna lånerörelse förlora snart sagdt all sin nuvarande betydelse, helst om intet maximum för dessa låns storlek bestämdes, då ett kontor kunde utlåna hela det på detsamma belöpande lilla beloppet till några få personer eller bolag. För min del hade jag föreställt mig, att samma proportion i förhållande till grundfonden som hittills bort bibehållas. Det hade då blifvit åtminstone omkring femton millioner kronor att fördela på tjugufyra kontor. Jag hade också tänkt mig, att man, i enlighet med hvad som föreslagits uti en motion af herr Fredholm från Vestergötland, skulle kunna stadga den bestämmelse, för att motverka det så ofta öfverklagade borgensväsendet i fråga om dessa lån, att den, som ville hatva ett sådant lån mot borgen, skulle inbetala det på hittills vanligt sätt, det vill säga under loppet af två och ett halft år, med afbetalning sålunda hvar sjetten månad, hvaremot de, som hade goda inteckningar eller dito obligationer eller aktier att lemna såsom säkerhet, skulle få göra afbetalningarna endast hvar tolfte månad. Detta vore nu ingenting orimligt; ty de kreditiv, som de enskilda bankerna mot dylika säkerheter skulle få i riksbanken under de sista fem åren af den föreslagna öfvergångstiden, nemligen under åren 1899—1903, blefve ju i det hela taget ej annat än stående femårs-lån, i det de komme att fortsättas år efter år under alla fem åren.

Att komitén föreslagit, det riksbanken skulle rediskontera för privatbankerna, synes mig mycket klokt; ty detta är det enda sättet för dem att få en kassareserv sådan, att de kunna hålla afdelningskontor och bibehålla den svenska, eller, om jag så må säga, Wallenbergska postremissvexeln vid sin egenskap af å-vista-förbindelse. Men att dessa privatbanker skulle beredas en sådan vinst häraf, som de skulle få genom rättigheten att rediskontera för endast två tredjedelar af riksbankens vanliga diskonto, synes mig allt för orimligt. Redan en half procent är ju vackert. Då under vanliga förhållanden genomsnittstiden för de vaxlar, en bank diskonterar, omfattar omkring tre månader, kan ju genom rediskonteringen kapitalomsättningen ständigt förnyas, hvadan en half procent lägre diskonto vid rediskontering bör vara en ganska god förmån. Få enskilda bankerna så ett kassakreditiv under de sista fem åren mot endast två procent ränta utan kreditivavgift, såsom ju af komitén är föreslaget, så tyckes det för nämnda banker komma att blifva en briljant affär. Deremot anser jag, att ett för allmänheten gagneligt samarbete mellan riksbanken och privata bankinrättningar äfven efter öfvergångstiden (1903) nödvändigt bör ega rum, och således rediskonteringsrätt mot något lägre diskonto än riksbankens vanliga må i lag de privata bankinstituten medgifvas, med rätt för bankofullmäktige att bestämma de med afseende på konjunkturer och andra omständigheter lämpliga graderingarna.

Jag föreställer mig att, med förutnämnda utsigter för ögonen (en rediskontering af två tredjedelar af riksbankens diskonto och

ett kassakreditiv med 2 procent utan kreditivavgift), det från 1899 icke skall finnas en enda sedelutgifvande bank, utan att de genast ombildas till aktiebanker. Ty derigenom befrias de från den solidariska ansvarigheten. Och en sedelutgifning af endast tjugufem millioner kronor, fördelade på 26 banker, är allt för liten för dem att med nämnda gynsamma utsigter hålla på. Men då har man också strandsatt riksbanken. Ty föreställningen är ju den, att riksbanken icke skulle vara i stånd att öfvertaga hela sedelutgifningen förr än 5 år derefter, och då har man genom lag bestämt, att de enskilda bankerna skola hafva rätt att redan 1899 afsäga sig dessa tjugufem millioner sedelutgifning mot förmåner, som jag nyss nämnt. Skulle oakadt dessa förmåner verkligen de enskilda bankerna hålla så mycket på dessa tjugofem millioner sedelutgifning, ja, mine herrar, då vittnar detta om, att under många år dessa banker betalt alltför liten bevillning för sin sedelutgifning, och detta är må hända att taga fasta på.

Med afseende å sedelutgifningen och den metalliska kassan har jag deremot att anmärka, att jag tycker beggdera, både sedelstocken och kassan, äro för små. Riksbankens och de nuvarande enskilda bankernas sedelutgifning är för närvarande omkring 150 millioner kronor, och man har alltid åberopat, och detta nog med rätta, att det endast varit medelst den obegagnade sedelutgifningsrätten som de enskilda bankerna varit i stånd att dels hålla sina många afdelningskontor, dels inlösa postremissvexlar vid uppvisandet.

Nu föreslår bankkomitén, att den metalliska kassan skall utgöra 25 millioner kronor, mot hvilken skulle få utgifvas lika många millioner kronor i sedlar och dertill ytterligare 75 millioner, af hvilka sistnämnda 15 millioner skulle hafva ett underlag af 30 procent i guld, motsvarande fyra och en half millioner guld. Det skulle således blifva en sedelutgifning af 100 millioner mot omkring trettio millioner kronor ädel metall. Visserligen skulle banken äfven ega att utgifva sedlar mot guld, som var under transport hit från utlandet och försäkradt mot sjöfara, äfvensom på fordringar å löpande räkning, innestående hos utländska handelshus och bankirer, men något guld är sällan på väg hit, utom då det börjar fattas i metalliska kassan, och bankens fordringar på löpande räkning i utlandet äro, såsom ett par gånger i fjor, stundom inga, hvadan sedelutgifningen på nämnda valutor knappast bör tagas med vid beräkningen af sedelstocken. Men 100 millioner kronor i sedelutgifning är, synes det mig, väl litet. Ty vid hösttiden, då sedelstocken är störst, hafva privatbankerna haft utelöpande 55 å 56 millioner och riksbanken omkring 45 millioner, eller tillsammans ungefär nämnda belopp.

Under svåra tider är det nödvändigt, att riksbanken såsom sedelbank är elastisk, så att den kan stå allmänheten till tjänst och ej vålla strypning; men att vidtaga några utomordentliga åtgärder i det ögonblick, elasticiteten behöfs, kan vara farligt nog. Banken bör på förhand vara så inrättad, att den lugnt kan motse

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

Om grund-
lagsändring
i fråga om
riksbanken.
(Forts.)

svåra eventualiteter, och den metalliska kassan och sedelstocken städse stå i ett väl afvägdt förhållande till hvarandra.

Om bankkomitén föreslagit den metalliska kassan t. ex. till 30 millioner kronor och för öfrigt bibehållit samma proportion vis à vis sedelstocken, d. v. s. bestämt den s. k. obetäckta sedelutgifningen till tre gånger metalliska kassan, eller 90 millioner, så hade den normala sedelutgifningsrätten utgjort 120 millioner. *Den sista* femtedelen af dessa 90 millioner skulle naturligtvis också betäckts med 30 procent guldvaluta, eller $5\frac{1}{2}$ millioner, och sålunda den metalliska kassan faktiskt kommit att utgöra $35\frac{1}{2}$ millioner, när sedelstocken finge utgöra 120 millioner. Derigenom blefve det också möjligt att vid dessa 23 afdelningskontor, som ju jemte sina öfriga funktioner skulle få uppdraget att vara ett slags utqvittnings- och likvidationskontor för privata bankinrättningar, kunna ega en tillräcklig kassareserv så väl för eget behof som vid betjening med rediskontering. Detta synes mig böra tagas i öfvervägande, innan man här vid lag fastslår några siffror i lagen.

Vidare är det en sak till, som jag synnerligen fäst mig vid, nemligen bankkomiténs förslag att upphäfva tvångskursen. Det låter mycket vackert och rättvist, att man icke behöfver mottaga riksbankens sedlar annat än om banken inlöser dem. Men, mine herrar, under normala förhållanden är det likgiltigt, om tvångskurs finnes eller icke; under dåliga tider åter är det nödvändigt, såvida man med ett mindre ondt vill afvärja ett ännu större. Så har det visat sig i andra land, t. ex. i Frankrike. Då franska banken år 1848 icke inlöste sina sedlar, påbjöds tvångskurs. År 1850 började banken åter inlösa sina sedlar och tvångskursen upphörde. Under kriget 1870 påbjöds likaledes tvångskurs, och banken upphörde att inlösa sina sedlar. Och dessa sedlar äro ingen småsak; de utgöra öfver tre milliarder francs. Tvångskursen gäller fortfarande i Frankrike. Och samma är förhållandet i åtskilliga andra länder. Om under svåra tider banksedeln upphör att vara lagligt betalningsmedel, är det tydligt, att man lätteligen kan ställa till den allra värsta villervalla på penningområdet, ingen vill hafva det värdelösa papperet, utan söker pracka på sin närmaste nästa den olycksaliga sedeln, så fort han kan, och skall och bör då den, som vid det ödesdigra tillfället ju af en ren slump är innehafvare af banksedeln, taga förlusten? Hela ligor af procentare och samvetslösa spekulanter skola kunna uppträda och genom vägran att mottaga riksbankens sedlar och genom utspridande af falska rykten om bankens förmåga att inlösa desamma väcka allmänhetens misstroende till riksbankssedlarne och medelst inköp för vrakpris af nämnda sedlar oförsynt sko sig på samma allmänhets bekostnad, väl vetande att, när förskräckelsen gått öfver, banken utan prut inlöser sina sedlar, ty genom den kredit vi hafva i utlandet och genom vårt nuvarande välordnade obligationssystem är det en bagatell för Riksdagen att såsom högsta värdare och garantör för riksbanken medelst försäljning af obligationer till utlandet öka den metalliska kassan, så att den och sedelstocken komma i normal ställning till hvarandra. I Belgien finnes ingen tvångskurs,

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

och banken är egentligen oberoende af staten, men der har staten dock vid ett par tillfällen sedan år 1850 varit nödsakad att ikläda sig garanti för sedlarne till följd af den förskräckelse och de olyckor, som höllo på att uppstå inom affärsverlden, då ingen ville hafva dem. Det är väl också abnormt att gifva riksbankens sedlar en sådan egenskap, att de, fastän garanterade af Riksdagen och, enligt 2 paragrafen lagen om rikets ständers bank af 1830, föremål för Kongl. Maj:ts särskilda omsorg att upprätthålla deras metalliska värde, under vissa förhållanden väl få användas för inbetalning af alla statsinkomsterna, men ej för bestridande af några statsutgifter. På hvad sätt skall staten under dylika förhållanden aflöna sina embets- och tjänstemän, som ju nu ej längre aflönas med boställen och naturaprestationer, och huru bestrida andra nödvändiga statsutgifter. Mig synes därför det vådligt, att upphäfva denna tvångskurs. I Danmark gå nationalbankens sedlar som lagligt betalningsmedel, och detta folk är tvifvels utan näst Israels barn det mest praktiska och omtänksamma, när det gäller ekonomi och affärer i allmänhet. För öfrigt finnes det ju för riksbankens sedlar — utom metalliska kassan och lätt realiserbara fondpapper — samma garanti, nemligen Riksdagens garanti, som för riksgäldskontorsobligationer, och på garantörens vilja och förmåga att inlösa dessa senare tviflar man ej; derom vittnar den stigande kursen på svenska statspapper i utlandet (oaktadt den låga räntesatsen) och öfverteckningen vid uppläggande af inhemska lån.

Här vore kanske åtskilligt ännu att tillägga med afseende på detta bankkomiténs förslag. Men då frågan icke föreligger till afgörande, utan det endast gäller en remiss, skall jag icke upptaga kammarens tid längre, utan anhåller, herr talman, att mitt anförande får åtfölja den kongl. propositionen till det utskott, som kommer att behandla densamma.

Herr Hedin yttrade: Herr talman! Jag gör mig ett nöje, ett verkligt nöje af att försöka ett försvar, i viss mån och vilkorligt, för Kongl. Maj:ts proposition, åtminstone ett slags försvar, sådant det nu kan blifva.

Må hända äro många af de anmärkningar, som af min ärade vän, den föregående talaren, blifvit framställda mot det kongl. förslaget, välgrundade, men det skulle också kunna hända, att dessa anmärkningar, huru ledsamma de än äro, uppvägas af någon särdeles afsevärd fördel. Det torde nemligen förhålla sig så, att utom det, man omedelbart ser i den kongl. propositionen, der äfven finnes annat, som man icke strax och med full säkerhet ser. Detta är blott en gissning från min sida, men då jag är öfvertygad om dess riktighet, då den åtminstone eger en hög grad af sannolikhet, torde herr talmannen tillåta mig att få omnämna densamma.

När vid första riksdagen efter representationsreformen det första yrkandet gjordes om en begränsning af detta Konungens administrativa lagstiftningsenvälde, hvartill absolut icke finnes motstycke i något annat land, anförde konstitutionsutskottet såsom

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

skäl mot detta förslag, att Konungens vidsträckta ekonomiska lagstiftningsrätt blifvit honom förunnad såsom en motvigt mot Riksdagens beskattningsrätt med dertill hörande finansförvaltning. Jag behöfver icke erinra om, att detta skäl är fullkomligt gripet ur luften, i ty att 1809 års grundlagsstiftare icke gjorde någon sådan beräkning rörande magtfördelningen mellan Konung och Riksdag. Förhållandet är, att 1809 års grundlagsstiftare ville åt Konungen upplåta den administrativa lagstiftningsmagten inom det jemförelsevis med nu begränsade omfång, som den då hade; grundlagsstiftarne förestälde sig icke, att *det* skulle inträffa, som sedermera inträffat, nemligen att under de gångna åttio åren Konungen genom oupphörliga inkräktningar utvidgat denna magt på ett sätt, som man då icke kunde drömma om. Emellertid är konstitutionsutskottets anförda yttrande 1867 anmärkningsvärdt, så till vida som det bevisar, att man redan då icke var främmande för den tanken, att om Konungen en gång skulle komma att dela magten öfver riksbanken med Riksdagen, en förutsättning därför vore, att Konungen afträdde sitt envälde på det ekonomiska lagstiftningsområdet. Samma tanke uttrycktes ännu tydligare af konstitutionsutskottet vid 1869 års riksdag, då, med anledning af väckt fråga om ändring i 89 § regeringsformen, utskottet yttrade, att man icke borde företaga någon inskränkning i det administrativa lagstiftningsenvälde, som åt Konungen öfverlätits, emedan representationen »fortfarande» — tänk så ohyggligt! — var i besittning af den forna ständsriksdagens rätt att ensam råda öfver väsentliga delar af rikets bankväsen och finansförvaltning. Sedan dess har man hört samma visa på föga ändrad melodi många gånger upprepas, senast af konstitutionsutskottet vid 1889 års riksdag.

Nu förefaller det mig, herr talman, i högsta grad sannolikt, att när Kongl. Maj:t proponerar Riksdagen att afträda en del — jag är icke säker på huru stor den i sina konsekvenser blir, men betydlig blir den — att, när Kongl. Maj:t proponerar Riksdagen att afträda en del af sin magt öfver riksbanken, Kongl. Maj:t också indirekt velat uppmana Riksdagen att å sin sida proponera Kongl. Maj:t att afstå från sitt envälde öfver den ekonomiska lagstiftningen. Man kan väl göra den frågan: hvarför har icke Kongl. Maj:t sjelf direkt tagit äfven detta initiativ till ändring af grundlagen? Men skälet ligger i öppen dag: det är ett konstitutionellt grannlagenhetsskäl, det är en finkänslig hänsyn till de så kallade statsmagternas likställighet. När Kongl. Maj:t å sin sida efter sitt tycke framställer ett anspråk, vill Kongl. Maj:t, att Riksdagen utan fingervisning från Kongl. Maj:ts sida framställer sina motanspråk i den form, Riksdagen kan finna passande. Det ligger sålunda i denna Kongl. Maj:ts proposition hvad man skulle kunna kalla »en fin invit». Jag styrkes i denna uppfattning deraf, att jag på sid. 13 i den kongl. propositionen ser, att herr finansministern vid ärendets första föredragning citerat ett yttrande af bankkomitén, ett yttrande, som går ut på att, eftersom Kongl. Maj:t har en så vidsträckt magt på det ekonomiska lagstiftningsområdet, Kongl. Maj:t ytterligare bör få magt äfven öfver riks-

banken. Detta är en åskådlig tillämpning af den abstrakta men populära satsen »mycket vill mer ha». Naturligtvis kan man gå långt på denna väg; om Konungen får den magt, han nu önskar, kan han en annan gång komma och med samma skäl säga, att eftersom Kongl. Maj:t har den stora, ofta öfverklagade magten på den ekonomiska lagstiftningens område och derjemte fått andel i riksbankens förvaltning, han också bör hafva motsvarande magt öfver riksgäldskontoret. Jag vet verkligen icke hur långt man kan blifva hågad att fortsätta denna tankegång; men, det vet jag, den logiska konsekvensen leder långt.

Nu är det tydligt, att herr finansministern, då han citerade det ofvannämnda yttrandet af bankkomitén, att, då regeringen i vårt land har på det ekonomiska området så stor befogenhet, hon ej bör vara utestängd från andel i magten öfver riksbanken, icke velat antyda, att detta bankkomiténs yttrande skulle höra till de delar af utlåtandet, om hvilka han säger att han i hufvudsak kan instämma med komitén. Nej, säkerligen har herr finansministern med en humor, som är mindre vanlig i en kongl. proposition, velat gifva Riksdagen en varning att se upp med hvad den gör. Det är nemligen tydligt, att nämnda citat i Kongl. Maj:ts proposition från bankkomiténs utlåtande måste i allra högsta grad uppmuntra det för sin reformvänlighet bekanta konstitutionsutskottet, som vid många föregående tillfällen i princip erkänt riktigheten af yrkandet om inskränkning af Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt, att, i fall utskottet kommer att, som man säger, »reflektera på» den kongl. proposition, som nu föredragits till remiss, då också taga i hop med 89 § regeringsformen och det på sådant sätt, att dess dagar — jag menar icke konstitutionsutskottets, utan 89:de paragrafens — snart skola vara räknade.

Under förutsättning att denna min gissning om ett osynligt, men verkligen befintligt innehåll i den kongl. propositionen är grundad, torde densamma kanske böra ses med blidare ögon, än den ärade föregående talaren varit benägen till.

För öfrigt vill jag tillägga, att jag lika upprigtigt som hjertligt önskar den kongl. propositionen *det* öde, den förtjenar.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, remitterades den ifrågavarande kongl. propositionen, jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, till konstitutionsutskottet.

Till behandling af statsutskottet öfverlemnades följande kongl. propositioner, nemligen:

1:o) med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883;

2:o) angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del af förra häradshöfdingebostället 1 mantal Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6;

3:o) angående tilläggs pension för jägmästaren i Skellefteå revir O. E. H. Grahl; samt

4:o) angående statens öfvertagande af ett rörande säteriet

Om grundlagsändring i fråga om riksbanken.
(Forts.)

Mossebo med underlydande hemman i Mölltorps socken af Vadsbo härad afslutadt köp.

§ 3.

Efter föredragning vidare af herr *V. B. Wittrocks* motion, n:o 218, hänvisades densamma till särskilda utskottet.

§ 4.

Härefter förekom till afgörande den på kammarens bord hvilande frågan, huru vida det spörsmål till herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, som herr *E. W. Wretlind* äskat, finge till bemälde herr statsråd framställas eller icke.

Sedan herr *Wretlinds* skriftligen affattade framställning i ämnet blifvit uppläst, gaf herr talmannen proposition på bifall till herr *Wretlinds* ifrågavarande begäran och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för denna framställning. Votering blef likväl begärd och försiggick enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att det af herr *E. W. Wretlind* väckta spörsmålet må till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställas, röstar

ja;

Den, det ej vill, röstar

nej;

Vinner nej, har kammaren vägrat bifall till spörsmålets framställande.

Sammanräkningen af rösterna visade 110 ja mot 79 nej; och hade kammaren alltså medgifvit, att spörsmålet i fråga finge till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställas.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
lagutskottets utlåtanden n:is 27, 28 och 29; samt
Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17.

§ 6.

Företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 3, angående allmänna bevillningen.

Punkten 1.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 140, hade herr *W. Farup*, med hvilken herrar *J. Bromée* och vice talmannen *Liss Ol. Larsson* instämt, föreslagit *dels* att till gällande bevillningsförordnings 8 § 2 mom., i hvilket upptages hvad som räknas till inkomst af arbete, måtte fogas en punkt af följande innehåll:

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.

»Inkomst genom skogsafverkning eller försäljning af skog å å annans mark»;

dels och att i samma förordnings 12 §, som behandlar beskattningssorten, måtte tilläggas ett så lydande moment:

»Innehafvare af rätt till afverkning af skog å annans mark; för inkomst deraf: der skogen är belägen.»

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet, att ifrågasvarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *J. P. Nilsson* i Kägglå, *J. Bengtsson* i Gullåkra och *J. Eliasson*.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Bengtsson* i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! Då jag icke delar utskottets åsigt i förevarande punkt af detta betänkande, skall jag be att få yttra några ord derom.

För min del anser jag herr *Farups* motion fullt berättigad, ja icke endast berättigad, utan äfven synnerligen behjertansvärd, ty det är icke tvifvel underkastadt, att vid många tillfällen, då skogsafverkningar försiggå i större skala, kommunernas utskylder förökas på alla sätt, utan att kommunerna få den ringaste andel af den viinst, som skogsafverkarne skörda på sin afverkningsrätt. Vid afgörande af denna motion bör man taga noga hänsyn till hvad motionären begär, ty han begär icke annat än ett förtydligande af bestämmelserna om beskattning af skogsafverkning å *annans*, icke å egen mark.

Beträffande motionens första punkt säger utskottet:

Om någon bedriver skogsafverkning såsom särskild näring, måste denna rörelse hemfalla under de i 8 § bevillningsförordningen omförmälda »binäringar till jordbruket, i den mån de icke afse tillgodogörande af eget jordbruks produkter» och sålunda beskattas såsom inkomst af arbete. I detta fall är följaktligen någon åtgärd med anledning af hvad herr *Farup* yrkat i första punkten af sin motion icke erforderlig. Icke heller lärer beträffande beskattningssorten för dylik rörelse någon ändring böra göras i gällande stadgande att rörelse beskattas, der densamma eller någon hufvudsaklig gren deraf på mera sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning idkas.

Men, mine herrar, hvad är det motionären begärt annat än ett förtydligande af just denna paragraf, som utskottet åberopat, nemligen ett tillägg till denna punkt af följande innehåll: »Inkomst genom skogsafverkning eller försäljning af skog å annans mark». Detta tillägg har han begärt, men utskottet anser det öfverflödigt,

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

hvaremot jag tycker, att det är nödvändigt. Om man genomläser den af utskottet åberopade paragraf 8 mom. 2, finner man der hänfördt till inkomst af rörelse eller yrke inkomst »af bergsbruk, kalk- och stenbrott jemte dertill hörande verk, inrättningar och näringar; qvarnar och sågverk; fabriker, mekaniska verkstäder, bränvinsbrännerier och andra för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar; mejerihandtering och andra binäringar till jordbruket, i den mån de icke afse tillgodogörande af eget jordbruks produkter», men här står icke omnämndt skogsafverkning, ehuru jag för min del icke kan inse, hvarför icke, lika väl som här uppräknats bergsbruk, kalk- och stenbrott, äfven kunnat stå ordet skogsafverkning, i synnerhet som utskottet sjelft erkänner, att om någon bedrifver skogsafverkning såsom särskild näring, måste denna rörelse hemfalla under de i 8 § bevillningsförordningen omförmälda binäringar till jordbruket, i den mån den icke afser tillgodogörande af eget jordbruks produkter och sålunda beskattas såsom inkomst af arbete.

Vidare säger utskottet: »Beträffande åter det fall, att afverkningen bedrifves af samma person, som sedan använder det afverkade timret till förädling, hyser utskottet fortfarande den af utskottet förut uttalade åsigt, att en särskild beskattning af den inkomst, sjelfva afverkningen medfört, är praktiskt utförbar». Denna motivering synes mig stå i rak strid med de åsichter utskottet uttalat i föregående stycke, eller att all skogsafverkning, som icke afser tillgodogörande af eget jordbruks produkter, skall enligt bevillningsförordningen upptaxeras såsom särskild rörelse, ty utskottet lär väl icke med fog kunna påstå, att, om ett sågverksbolag köper afverkningsrätten till skog å annans mark, detta bolag tillgodogör sig eget jordbruks produkter. Nej, mine herrar, detta är obestridligt en sådan rörelse, som enligt såväl 8 § i bevillningsförordningen som utskottets förut uttalade åsigt skall såsom särskild rörelse beskattas.

Hvad slutligen motionärens andra förslag beträffar, eller att till 12 § i bevillningsförordningen skulle göras följande tillägg: »Innehafvare af rätt till afverkning af skog å annans mark; för inkomst deraf: der skogen är belägen»; så synes mig detta yrkande stå i full analogi med nu gällande föreskrifter i bevillningsförordningen. I 12 §, der beskattningsorten afhandlas, står nemligen i punkten b) »bank-, jernvägs- och kanalbolag: der bolagets rörelse drifves vare sig genom hufvudafdelnings- eller kommissionskontor eller vid större eller mindre stationer»; och i punkten c) »annat bolag: å den eller de orter, der bolagets rörelse eller någon hufvudsaklig gren deraf på mera sjelfständigt sätt eller i mera afsevärd omfattning drifves»; och det kan väl icke med fog bestridas, att icke ett bolag drifver en sådan hufvudsaklig gren af sin rörelse, der detsamma köpt afverkningsrätt till skog.

För öfrigt bör det ju vara en ganska lätt sak att på den ort, der en enskild person eller ett bolag idkar skogsafverkning på annans mark, uppskatta inkomsten af denna rörelse. På grund af hvad jag nu anfört kan jag icke föreställa mig annat, än att, om

en enskild person eller ett sågverksbolag bedrifver skogsafverkning på annans mark, denna rörelse skall dels enligt 8 § i bevillningsförordningen särskildt upptaxeras till bevillning och dels enligt 12 § mom. c i samma förordning beskattas just på det ställe, der rörelsen bedrifves. Då nu motionären icke begärt annat än ett par förtydligande tillägg till dessa paragrafer, kan jag för min del icke förstå, hvarför utskottet afslagit denna begäran, i synnerhet som utskottet i sin motivering gillat motionärens åsigt.

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen. (Forts.)

Herr talman! Jag skall anhålla om afslag å utskottets betänkande och bifall till herr Farups motion.

Herr Berndes: Herr talman, mine herrar! Motionären har föreslagit, att bevillning skall särskildt påföras för inkomst genom skogsafverkning å annans mark. Denna tanke kan nog vara ganska riktig, men hvarför icke då också utsträcka samma princip äfven till sådan skogsafverkning, som eger rum å egen mark, ty jag kan icke se, att timmerdrifning får uppfattas såsom en binäring, som afser tillgodogörande af eget jordbruks produkter. Å andra sidan tror jag icke att, när hemmanen för långa tider sedan skattlades, man tog någon hänsyn dertill, att i en aflägsen framtid skogen skulle komma att afverkas och skickas långt bort till försågning, utan man tog endast hänsyn till, huru många människor, som kunde finna sitt uppehälle, och huru många kreatur, som kunde uppfodas på hemmanen. Emellertid har motionären icke föreslagit att lägga bevillning på andra än dem, som drifva skogsafverkningen å annans mark. Hvad skulle följderna häraf blifva? Jo, att den ene, som drifver en dylik handtering, skulle åläggas skatt, men den andre, som gör samma sak, han skulle gå fri. Om Per drifver timmer på sin egen skog, så behöfver han icke betala någon bevillning, men om Pål, som kanske köpt Pers afverkningsrätt, gör det, så får han erlägga skatt. Om man genom försäljning öfverlåter något på annan person, sker det vanligtvis med samma rätt, hvarken bättre eller sämre, hvarmed man själf eger detsamma, men vid ett sådant här köp af en afverkningsrätt inträffar en besynnerlig förändring i varans beskaffenhet, i det att rätten skattlägges först då den öfvergår till en annan, och detta är väl något inkonsekvent. Motionären har sagt: detta hör icke hit, utan »hvar och en får svara för sig själf». Detta må vara sant, hvad Per och Pål beträffar, att det icke angår den ene, om den andre får betala skatt eller ej, men motionären har med sitt förslag velat skaffa kommunerna uppe i skogstrakterna större inkomster, och ställer man sig på denna ståndpunkt, så blir förhållandet icke detsamma, ty då få kommunerna beskatta den enes men icke den andres skogsafverkning. Det kommer då att ligga i kommunernas intresse, att hvarje hemmansegare afhänder sig sin skog, så att främmande personer skola afverka densamma, ty då få kommunerna inkomst deraf, men icke annars. Jag tror dock, att kommunerna skulle hafva större intresse deraf, att hemmansegarne behålla sina skogar och använda dem på ett förståndigt sätt, så att de endast afverka dem i den mån tillgången medgifver eller möjligen behovet bjuder

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
beviljnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

så. Men då konjunkturerna locka dertill, komma kommunernas intressen i strid med sig sjelfva.

En annan sak, som icke torde vara motionären obekant, är, att på senare tider det börjar blifva allt mera vanligt, att sågverksbolagen köpa icke endast afverkningsrätten till skogen, utan sjelfva skogen med full eganderätt. Ja, det är icke ovanligt, att sågverksbolag, som redan hafva afverkningsrätt till en skog, hvaraf ännu återstå 10 à 20 år, ändock köpa fullständig eganderätt derå på evärdelig tid. Under sådana förhållanden skulle, om motionärens förslag ginge igenom, dessa bolag få en ytterligare eggelse till att köpa sina skogar med full eganderätt, men huru ginge det då med kommunernas intresse, som skulle bestå i inkomst af afverkning å annans mark?

Jag tror således, att motionären har varit mindre lycklig i formuleringen af sitt förslag, men om motionären varit mindre lycklig, så måste jag dock tillstå, att utskottet icke varit lyckligare i sin bevisföring emot hans motion.

Utskottet säger på ett ställe, att inkomsten af skogsafverkningen kan beräknas först, sedan den förädlade produkten blifvit försåld och försäljningssumman inlutit. Det vore då märkvärdigt. Om jag bryter en grufva i ett län, så får jag beviljning mig påförd i den kommun, der grufvan är belägen. Man anser mig der hafva erhållit förtjensten af grufvan. Det hjälper icke att säga: jag har masugn och vill förädla malmen till tackjern, och först sedan detta blifvit såldt, kan jag beräkna min vinst. Vid masugnen kan ju inträffa det förhållande, att jag icke säljer tackjern, utan skall använda det till stångjern vid något på annat håll liggande bruk, och först när stångjernet är såldt, kan förtjensten beräknas. Jag tror icke att man skulle fästa sig dervid. Det lär väl också icke kunna hålla streck. — Att sätta pris på timmer vore väl icke så svårt. Det är väl få ställen, der det icke finnes någon egare af skog, som sjelf afverkar och säljer timmer. Då fins ju inköpspris på timmer. När man vet detta pris och naturligtvis äfven drifningskostnaden, gäller det att beräkna värdet på den afverkade skogen, men det blir väl icke så svårt och är i allt fall en sak, som det tillkommer taxeringsmyndigheterna att göra. Man kan således lika litet i fråga om timmer som angående andra råvaror påstå, att man icke kan beräkna vinsten, förrän varan är färdig och försåld.

Vidare säger utskottet på annat ställe, att om någon drifver skogsafverkning å annans mark, är det af vigt att skilja mellan den skogsafverkning, som drifves såsom särskild näring samt den afverkning, som är förenad med sågverksrörelse. Här kommer utskottet till samma inkonsequens som motionären i fråga om dem, som hafva afverkningsrätt till skog. Om nemligen Per afverkar timmer och försäljer varan, så är det en sak, och då, påstår utskottet, kan han härför enligt gällande förordning påföras beviljning, men om Pål afverkar skog för sitt sågverk, så är det en annan sak. Detta är inkonsequent och det är orimligt, att den ene, som hugger timmer, skall påföras beviljning derför, men den andre icke.

Utskottets inkonsekvens kan emellertid så till vida sägas vara något mindre än motionärens, att man kan säga, att staten får sin bevillning vid sågverken, och det kan göra staten detsamma, om staten får bevillningen der eller på annan plats. Men för kommunen, hvars intresse det nu gäller, är det en stor skilnad, om den ene eller den andre betalar bevillningen.

Utskottet säger att den, som drifver timmer till försäljning, kan påläggas bevillning efter nu gällande bevillningsförordning, men om förordningen skall vara lika för alla, så böra äfven sågverksbolagen drabbas af samma bevillning, hvilket jag icke tror enligt gällande förordning kan ske.

Det står i bevillningsförordningen angående »annat bolag», att det påföres bevillning »å den eller de orter, der bolagets rörelse eller någon hufvudsaklig del deraf på mer sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning bedrifves». För att kunna pålägga bevillning fordras sålunda, att afverkningen antingen drifves på ett för sågverksrörelsen sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning. Nu kan det hända, att ett sådant bolag i en trakt har en timmerdrifning »i afsevärd omfattning», men deremot i andra kommuner ganska obetydliga afverkningar. Då kommer man till det resultat, att samma bolag kan för samma slags handtering påföras bevillning i en kommun men icke i en annan. Detta är ej heller konsekvent. Jag kan emellertid ej på det sätt motionären framställt sin motion annat än afstyrka densamma och yrka bifall till utskottets betänkande, men icke gör jag det på utskottets motivering.

Herr Farup: Det är med en viss tvekan, jag begärde ordet i denna fråga, ty jag har redan så många gånger besvarat kammaren dermed, och frågan är enligt mitt förmenande temligen noga utredd. Men den uppträder under nya former, och nya inkast göras deremot. Det hjälper icke att man gång på gång vederlägger de skäl, som mot motionen framkomma; sedan de blifvit ena dagen vederlagda, komma de åter dagen derpå i annan form.

Jag beder först få anföra några ord med afseende å utskottets motivering, som förefaller mig både knapphändig och vilseledande. Utskottet säger, sedan det först refererat ett tidigare anförande, som redan förut blifvit vederlagdt, att det icke skulle vara möjligt att, då afverkningen bedrifves i samband med sågverksrörelse, verkställa särskild beskattning deraf; en sådan skulle vara praktiskt utförbar. Detta inkast synes mig vara mer än naivt. En talare å stockholmsbänken har äfven vederlagt det, och jag skall bedja att närmare få framhålla det orimliga i ett sådant påstående. — Jag vill göra en jmförelse, hemtad från jernbruksrörelsen. Hvarje särskildt verk, som tillhör ett större jernbruk, blir påfördt bevillning, och hvarje grufva, masugn, spikhammare o. s. v. blir alltså hvar för sig påförd bevillning. Det dröjde länge, innan man kom dit, och då gjordes samma inkast deremot som nu med afseende å skogsafverkning — att det var omöjligt att verkställa sådan taxering. Erfarenheten har dock visat, att det väl gått för sig och att först sedan man kommit derhän att på nämnda sätt påföra be-

Angående tillägg till § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

villning så blef det någon ordning och reda i dessa bevillningar. Hvad hinder möter då här att kunna uppskatta denna inkomst af afverkning, mer än det, som möter vid uppskattandet af inkomst af en grufva? Malmen är ju vid olika tider af olika värde, den måste först till masugnen och sedan i förädladt skick till de särskilda verken, och många år kunna åtgå, innan malmen blir omsatt i penningar. Men ändock möter här ingen svårighet. Hvarför skola då sådana möta i fråga om inkomsten af skogsafverkning? Vid bedömandet har jag ju, såsom en föregående talare nämnde, jämförelsen mellan timmerpriset på stället och det pris, det afverkade sågtimret kan uppgå till. Jag tror icke att ringaste hinder möter att få reda och klarhet härutinnan, och motsatsen har aldrig visats.

Utskottet har velat skilja mellan denna rörelse såsom en särskild näring och då den står i förbindelse med annan rörelse — sågverksrörelsen. Utskottet finner nu intet hinder möta att efter 8 § påföra bevillning, då den drifves såsom särskild näring. Här vill jag först anmärka, att utskottet dock under föregående åren haft en annan åsigt härutinnan än det nu har. I min motion har jag framhållit, att utskottet år 1885 — jag tror att det var nämnda år — bestämdt förklarat, att då § 8 i bevillningsförordningen icke uttryckligen stadgade, att bevillning skulle påföras sådan rörelse, som här är i fråga, så kunde det icke föra till något resultat att föreskrifva, hvar bevillningen skulle påföras — det kunde ej hjälpas. Då var utskottet af den mening, att någon bevillning icke kunde påföras, nu deremot af den uppfattningen, att sådant kan ske. Hvad menar utskottet egentligen? Hvilket utskott har rätt? Och hvad hinder är det att bifalla min motion, när utskottet medgifver att, om skogsafverkning drifves såsom särskild näring, det kan gå för sig att påföra den bevillning efter 8 §. Och hvad hindrar att påföra afverkningsrörelsen bevillning, om den drifves i samband med sågverksrörelse? Om allt detta har utskottet, såsom man kunnat vänta, icke gifvit ringaste utredning. Jag tror icke det fins något, som hindrar att man pålägger malmgrufva i samband med jernbruk bevillning. Det har äfven så praktiserats, och några olägenheter eller svårigheter hafva icke derigenom vid sjelfva beskattningen uppstått, tvärt om, sedan så skett, hafva dessa skatteförhållanden vunnit en ordning och stadga, som — jag kan säga det — förut varit omöjliga att ernå. Så vill det blifva äfven på detta område i samma ögonblick man vet hvad man vill och äfven gör det. Men hela saken tyckes vara, att man vill hafva skatt lagd på de små särskilde näringsidkarne, men de store, som hafva inkomster af millioner, de skola vara befriade från bevillning. Eljest har jag icke kunnat finna skälet, hvarför denna i mina ögon så enkla fråga blifvit så intrasslad som den nu är. Huru kunna vid en taxering personer, som sitta i Stockholm eller Göteborg eller Söderhamn, hafva någon idé om hvad ett sådant sågverk förtjenar å en rörelse uppe i Haparanda eller i en socken långt in i landet, och huru kunna de påföra sågverksegarne bevillning, motsvarande

den verkliga inkomst, de hafva, då de om densamma icke kunna hafva någon kännedom?

Millioner på millioner ha samlat sig genom denna rörelse, företrädesvis å de trakter jag nu här framhållit, men äfven annorstädes, t. ex. i Småland, drifves denna rörelse, och äfven der lär den undgått bevillning. Eller om någon del blifvit påförd bevillning, har det dock varit en försvinnande liten del, emot hvad det lagligen bort vara.

Utskottet menar derefter, att en särskild beskattning af den inkomst, som »*sjelfva afverkningen*» medför, är praktiskt utförbar. Jag är verkligen icke i stånd att fatta, hvad utskottet menar. Jag har flera gånger läst igenom den satsen för att finna någon mening deri — men fåfängt. »*Sjelfva afverkningen*» gifver ju ingen inkomst, utan det är en ren utgift, som afgår från inkomsten. Och jag har aldrig någonsin yrkat, att man skulle påföra bevillning på »*sjelfva afverkningen*»; ty denna består uti att fälla träden, aptera dem till sågtimmer och bjelkar m. m. samt bortföra virket.

Jag skall nu be att med några ord få bemöta talaren på stockholmsbänken. Om den ärade talaren hade varit med, när den sista bevillningsförordningen kom till stånd, skulle han sannolikt hafva uteslutit hela anförandet med afseende å den skilnad, som kan vara mellan afverkning på egen mark och på andras mark. Kongl. Maj:t hade då i sin nädiga proposition föreslagit, att bevillning skulle påföras äfven å den skog, som afverkades å egen mark — lika mycket som å skog, som afverkades å annans mark. Men på samma gång hade Kongl. Maj:t äfven framställt såsom en närliggande framtidsfråga, att jordbrukarne äfven skulle betala en särskild skatt utöfver de skatter, som redan vore ålagda för den inkomst, de hade från jordbruket. Utskottet fäste sig verkligen vid Kongl. Maj:ts proposition i fråga om en bevillning å inkomst utaf skogsafverkning å egen mark och sökte äfven formulera en paragraf i detta syfte. Men den kunde icke bestå vid Riksdagens pröfning. Ty det visade sig genast, att det då ovilkorligen skulle blifva en dubbel beskattning på jordegaren. Först skulle han skatta för sin skogsmark och ärligen erlægga bevillning derför, kanske 20, 30, 40 år, utan att hafva ett öres direkt inkomst deraf, och när han så vägade skörda och taga inkomst af denna fastighet, skulle han skatta en gång till. Den ärade talaren sammanblandade två saker, som, efter min uppfattning och den uppfattning kammaren då hade, icke alls beröra hvarandra. Om jag skördar min egen skog och förer timret till mitt eget sågverk och sedan säljer virket, icke har bevillning derför blifvit påförd, om icke sågverket varit af den större betydelse, att der äfven sågats för andras räkning. Det blir en ny fråga, om man skall gå den vägen. Möjligen kan man komma dit. Men ännu äro vi ej der.

Talaren framhöll vidare, att jag uteslutande sett denna fråga från synpunkten af kommunernas intresse. Det är ett misstag. Om den ärade talaren läst min motion, skulle han sett, att jag lika mycket skärskådat frågan från statens synpunkt och framhållit de oerhörda förluster staten nu lider genom att icke få ut sin rätt

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
beviljnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

i bevillningsväg af alla dessa stora inkomster. Faktum är, att oerhörda inkomster kommit dem som idkat ifrågavarande rörelse till godo; men de hafva undgått bevillning. Om nu en skogsegare skattar för sin jord, men man säger: »han har icke nog skatts, så må man ålägga honom mera skatter; det är en fråga för sig. Men det är ej något skäl för att fritaga dessa, som otvifvelaktigt hafva de största inkomsterna, från bevillning för de inkomster de verkligen hafva. Detta har i motionen framhållits; och då har ju saken setts från statens, icke från kommunernas synpunkt.

Men kommunerna hafva äfven en mycket stor börda deraf. Jag ber att få erinra herrarne om förlidet års debatt angående herr Hygrells motion, hvori han föreslog, att skogarne inom lappmarken skulle upplätas till fri disposition. En talare på gefleborgsbänken framhöll då de förfärliga olyckor, som den starka skogsafverkningen åstadkommit för jordbrukarne, der skogen var lemnad till fri disposition. Jag har icke förmåga att pointera allt så starkt som denne framstående talare. Jag vill blott påminna om de ord, han då yttrade, särskildt med afseende å Herjeådalen, då han sade, såsom orden föllo, att denna provins nu håller på att förvandlas till ett Irland. Så stora olyckor har detta medfört — och dock hafva vederbörande ej ens velat bidra till att underhålla sina egna fattiga. Sådan är ställningen, mine herrar. Jag har förut med siffror angifvit de stora fattigbördor, som genom dessa personer påbördas kommunerna; men, som sagdt, icke med ett öre vilja de bidra till att underhålla dem. Jag kan icke finna, att detta är rätt eller ädelt — tvärt om! Må hvar och en uppfostra sina barn — må hvar och en taga vård om sina fattiga och må Kongl. Maj:t och kronan få, hvad Kongl. Maj:t och kronan tillkommer. Låt oss icke betungas med underhållet af en hel mängd personer, som kastas på oss utan att vi få någon hjälp till att underhålla dem. Detta är — jag medgifver det — en af de väsentligaste punkterna i motionen. Men det är icke den enda.

Den ärade talaren yttrade vidare, att förhållandena utvecklats sig derhän, att sågverksegare till och med köpa skogsmark. Ja, det är sant, de köpa skogsmarken, de köpa hemmanen, de sluka allt — hela socknar. Det kommer af den förtviflade ställning dessa socknar råkat uti. Han menade, att detta skulle lända till större skada; ty då skulle de afverka sina egna skogar, och socknarne ej få något bidrag. Jag tror icke, att skadan blir synnerligen stor. Köpa de hemmanen, skola de åtminstone få något intresse för den socken, der de äro hemmansegare och fastighetsegare — något annat intresse än att blott göra »table rase», innan de lemna marken. Men visserligen är olyckan stor nog. Ty säkert är, att der skogsafverkarne bo, t. ex. i Stockholm eller i Göteborg eller i England — ty äfven der bo många sådana — skall det icke finnas någon kommunal anda hos dem eller hos deras arrendatorer, ty de upplåta nemligen hemmanen, som de slagit under sig der uppe, åt torpare och arrendatorer. Sådana förhållanden åsyftade den nämnde talaren på gefleborgsbänken vid sin jmförelse med Irland.

Må hända har jag redan tröttat kammaren för mycket. Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr Dahlberg: I likhet med motionären hyser jag den åsigten, att på viss afverkningstid inköpt skog, som lemnar vinst, skall underkastas bevillning. Och i de bevillningsberedningar och taxeringsnämnder, deri jag under flera år deltagit, har detta ständigt varit praxis. Frågan rör sig således om, *hvarest* bevillningen skall erläggas: om den, såsom motionären vill, ovilkorligen och under alla omständigheter skall erläggas der, hvarest afverkningen sker, eller om den icke under vissa förhållanden mera rättvist under en eller annan form bör erläggas der, hvarest skogsprodukterna vidare förädlas.

Motionären synes mig för sitt påstående och för sin under flera föregående år upprepade framställning hufvudsakligen hafva anfört tre skäl. Det första är, att skogsafverkningen, der den sker från inköpt skog, bör ovilkorligen och under alla omständigheter taxeras der, hvarest sjelfva afverkningen sker. Det andra skälet, som är dervid underförstådt, tyckes vara, att de kommuner, hvarest denna afverkning sker, till följd af afverkningen få vidkännas icke obetydliga kommunala kostnader, särskildt till fattigvård. Det tredje skälet synes vara — såsom också motionären antydt — att en exakt taxering i ifrågavarande hänseende icke kan ske på annat ställe än der afverkningen sker.

Nu har utskottet redan antydt, att gällande bevillningsstadga icke lägger hinder i vägen för taxering inom den kommun, der afverkning sker af sådan skogs rörelse, som hufvudsakligen går ut på att försälja från inköpt skog afverkadt timmer. I detta hänseende delar jag fullkomligt utskottets åsigt. Likaså måste jag ansluta mig till utskottets framställning i afseende å de praktiska svårigheter, som möta att på afverkningsorter taxera denna afverkning, när timret vidare skall förädlas vid sågverk. Jag tror också att, om man noggrant genomgår de handlingar, som föreligga i detta ämne, skall man icke för mycket misstaga sig, om man säger, att den egentliga kärnpunkten i saken är, huruvida den ena eller andra kommunen skall erhålla det bidrag till de kommunala utgifternas erläggande, som naturligtvis blir en följd af att större eller mindre taxeringar komma till stånd i den ena eller andra kommunen.

Man har i detta hänseende anfört, att fattigvårdsbidraget inom de kommuner, der en stor skogafverkning sker, blir särdeles betungande. Äfven jag för min del har delvis funnit detta skäl vara ganska tungt vägande, ända till dess jag kom att närmare granska de uppgifter, som i detta hänseende äro officiellt tillgängliga. Jag tillåter mig meddela något deraf. Enligt uppgifterna i den handling jag här håller i min hand, Sveriges officiella statistik för år 1887, utgjorde antalet personer, som å landsbygden åtnjöto fattigunderstöd, 4,3 procent för hela riket — för Jemtlands län endast 1,8 procent. Hela fattigvårdsbidraget, fördeladt på folkmängden, utgjorde för hela rikets landsbygd 1 kr. 42 öre — för Jemtlands

Angående tillägg till § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen. (Forts.)

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

län 84 öre. Fördeladt på fyra för hela riket, utgjorde det omkring 25 öre, för Jemtlands län 20 öre — allt i runda tal. Jag kan icke heller underlåta att särskildt framhålla Herjeådalsens domsaga, motionärens valkrets, der, som bekant, en högst betydlig skogsafverkning eger rum. Provinsen hade vid 1887 års slut 11,223 invånare, men räknade endast 231 understödstagare, deraf 108 barn. Denna siffra förefaller så låg, att den mycket väl kan förklaras, utan att skogsafverkningen bör anses särskildt bära skulden dertill. Ja, jag tror till och med, att flertalet af kammarens ledamöter skulle känna sig särdeles tacksamma, om de inom valkretsar med liknande folkmängd icke hade ett större antal understödstagare.

Nu är det visserligen en sanning, som icke kan jäfvas, att trävarurörelsen flerstädes medfört ökade och mycket betungande fattigvårdsutgifter. Men man bör taga reda på, *hvarst* dessa fattigvårdsutgifter mest tynga. Och gör man det, så visar det sig af officiella handlingar, att dessa utlagor trycka tyngst och hårdast just inom de kommuner, der i allmänhet sågverken ligga och exportrörelsen bedrifves. Så t. ex. finner man, att inom Sköns och Njurunda tingslag af Vesternorrlands län, der icke en obetydlig del af det i Herjeådalen afverkade timret förädlas, under 1887 åt-njoto 996 personer fattigunderstöd, deraf 489 barn. Flera andra liknande exempel skulle kunna anföras; men då de handlingar, hvarur jag hemtar dem, äro allmänt tillgängliga, kan det vara onödigt att dermed upptaga kammarens tid.

Jag har härmed endast velat visa, att fattigvårdstungan inom de landsdelar, der skogsafverkningen utgör en betydlig del af rörelsen, icke är relativt större än inom den öfriga delen af rikets landsbygd. Härutinnan ligger alltså intet skäl att söka åvägbringa någon förändring i sättet för bevillingens utgörande, allra minst om en sådan förändring i öfrigt skulle föranleda stora praktiska svårigheter och må hända invecklade rättstvister.

Motionären har vidare antydtt, att »den inkomst, som kan uppstå genom förvärfvad skogsafverkningsrätt å annans mark, icke kan uppskattas å annan ort, än der rörelsen drifves». Jag måste förvåna mig öfver, att motionären kan komma med ett sådant påstående, hvilket antyder, att gällande bevillningsstadga måtte vara motionären i någon mån obekant. Det står nemligen i dess 16:de paragraf, att »styrelse för hvart och ett verk eller bolag, som är med Kongl. Maj:ts oktroj försedt eller fått sin bolagsordning af Kongl. Maj:ts stadfäst o. s. v., skall det åligga att före April månads utgång hvarje år, på sätt i § 15 finnes föreskrifvet, insända dels uppgift om dess samtliga lön- och arfvodestagares o. s. v. löneförmåner m. m., *dels ock bestyrkt utdrag af verkets eller bolagets senast afslutade räkenskaper, utvisande beloppet af hela den under räkenskapsåret uppkomna vinst*». Detta gäller bolag. Och i § 18 står vidare: »Hvar och en annan enligt denna förordning skattskyldig, än de i § 16 mom. 1 omnämnda verk och bolag, vare ock vid äfventyr» o. s. v. »skyldig att inom åtta dagar efter derom från bevillningsberedningens ordförande bevisligen emottagen upp-

maning till honom lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått. Häraf framgår tydligt, att vederbörande beskattningsmyndighet har i sina händer både att infordra och att tillhålla vederbörande inkomsttagare att lemna ordentliga och exakta uppgifter, och jag föreställer mig och vet för öfrigt af egen erfarenhet, att det är vida lättare att på sådant sätt erhålla en både för stat och kommun exakt och riktig siffra än genom en uppskattning inom ett visst afverkningsdistrikt, som ovilkorligen måste ske på en höft.

För den enskilde sågverksegaren kan det visserligen vara likgiltigt, hvarest han erlägger bevillning, om han erlägger en del inom en kommun och en del inom en annan. Men det möter ofta så stora praktiska svårigheter att erhålla en exakt siffra öfver hans inkomst på skogsafverkningen, så att det synes mig vara tydligt, att denna icke kan erhållas annorstädes, än der bolaget har sin styrelse eller den enskilde affärsmannen är mantalsskrifven, hvilket är alldeles detsamma.

En annan sak, som äfven bör tagas i betraktande, är, att en dylik förändring i bevillningsförordningen, enligt mitt förmenande, äfven om den trots de med dess tillämpning förenade svårigheterna blefve antagen, alltid torde komma att hädanefter blifva af mycket ringa betydelse. Jag antager, att det ej är motionären obekant, att de betydande skogsköp, på grund af hvilka skogsafverkning nu under många år pågått, i allmänhet verkställdes på 1840- och 1850-talen, och att sålunda afverkningstiden utgår under loppet af de närmast kommande åren. Följden blir då den, att antingen skogsmarken återgår till hemmansegaren, i hvilket fall den naturligtvis får bära fastighetsbevillning, eller ock, såsom ofta nog händer, sågverksegaren äfven inköper hemmanet, då alltså *han* blir hemmansegare och kommer i samma kategori, som eljest denne.

Dessutom är det ett faktum, att de skogsköp, som *nu för tiden* komma till stånd, vanligen afse mindre, jemförelsevis obetydliga arealer och hufvudsakligen verkställas för att gifva underlag åt smärre industrier, som föredraga detta sätt att anskaffa sin råvara framför att köpa timmer. Det är nog möjligt, att på en sådan skogsaffär kan uppstå någon vinst, men det är också alldeles säkert, att det är svårt att skilja den vinsten från den, som uppkommer vid sjelfva förädlingsstället.

Jag har med hvad jag yttrat velat visa, dels att de skäl, som motionären för sitt förslag anført, äro mindre berättigade, om man tager hänsyn till den praktiska erfarenheten, dels ock att det skulle möta stora praktiska olägenheter att, på sätt motionären önskar, låta en sågverksegare uppdelas sin möjliga vinst på en hel del skogs-lotter inom flera olika socknar, som han möjligen kan innehafva till afverkning.

För öfrigt anser jag, att utskottet haft så goda skäl för sitt afslagsyrkande, att jag ber att få instämma i detta och följaktligen yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Arhusiander* och *Carlsson* i Nysäter.

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 §
bevillnings-
förord-
ningen.
(Forts.)

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Herr E. W. Carlson yttrade: Efter det sakrika anförande, som den näst föregående talaren haft, så skulle jag mycket väl kunna afstå från ordet och endast instämma i hvad han anför; men då jag deltagit i motionens behandling i utskottet och åtskilliga anmärkningar blifvit framställda mot dess motivering, så skall jag be att få säga några ord i den föreliggande frågan.

Såsom herrarne finna, så sönderfaller motionärens yrkande i tvenne väsentligt olika. Det ena afser, att skogsafverkning skulle beskattas såsom särskild handtering, då den eger rum å annans mark; och det andra går ut på, att beskattningen skulle verkställas å den ort, der skogen är belägen. Jag skall till en början be att få säga, att jag för min enskilda del tror, att motionären nog kan hafva åtskilliga skäl för sin framställning om förändring derutinnan, att åtskilliga kommuner, inom hvilka dylika skogsmarker äro belägna, gå miste om en inkomst, som de skulle få, i fall den skog, som afverkas inom deras områden, derstädes finge beskattas. Men hvad beträffar motionärens påstående, att staten derigenom skulle lida förlust, så är det enligt min uppfattning ej hållbart, då ju de, som förädla denna skog, icke i alla fall få erlægga full bevillning för den vinst, de hafva på sin rörelse, vare sig de hemtat skogen från ett afverkningsområde eller från tio olika. Och då nu bevillningsutskottet väl i första rummet har skyldighet att tillse, det staten får den bevillning, som tillkommer henne, och icke att vara deloman, eller på olika kommuner uppdelade olika korporationers beskattningsbara inkomst, så måste väl den saken böra hänskjutas till de särskilda kommunerna såsom en deras angelägenhet, som de med tillämpning af gällande bevillningsförordning, såsom ock den föregående talaren nämnde, lätt kunna afgöra.

Huru denna fråga på bästa sätt skall kunna lösas, och de olika kommunerna verkligen erhålla hvad de anse sig vara berättigade till, är jag icke i stånd att säga. Jag skulle gerna hafva sett, om utskottet på grund af motionärens förslag velat föreslå en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan att få frågan utredd. Ty denna fråga är hufvudsakligen en norrlandsfråga, som är så olika med hvad som förekommer i andra provinser, att det är ganska svårt för bevillningsutskottet att afgöra, hvad som är rättast och bäst. Men om nu, såsom motionären föreslagit, det skulle blifva ett allmänt gällande lagstadgande, att den, som köper skog på annans mark till afverkning, skall betala särskild bevillning för denna afverkning, så måste en sådan lag få gällande kraft och komma att tillämpas icke blott i Norrland, utan äfven i södra och mellersta Sverige. Nu äro emellertid, såsom bekant, skogsköpen derstädes ganska obetydliga. Det har meddelats oss, att t. ex. en pappersmassfabrik kan inköpa smärre skogslotter i olika kommuner och der afverka det ena året kanske 100 träd på en lott och det andra åter kanske ingenting på den lotten, men möjligen några hundra på en annan. Huru skulle man nu i bevillningsberedningen kunna afgöra, huru mycket hvar och en af dessa kommuner skulle erhålla såsom bevillning för en dylik afverkning?

Huru mycket man än må bestrida den satsen, att värdet eller

vinsten af en skogsafverkning först kan bestämmas, när varan blifvit förädlad, så tror jag dock, att det står fast som ett bestämdt faktum, att ingen kan på förhand uppgöra den vinst, som t. ex. en pappersmassfabrik gör genom att inköpa den eller den skogslotten, förr än den förädlad varan och sett behållningen af rörelsen. Likaså kan icke en sågverksegare uppgifva, huru mycket han förtjenat på de tusentals stockar, han afverkat på ett eller annat område, förrän afverkning, flottning, sågning och förädling är verkställd. Först då försäljningssumman influtit, kan man afgöra, hvad vinsten varit.

Efter hvad mig berättats, lär det i vissa fall förekomma, att enskilda personer drifva såsom affär att vara mellanhänder mellan skogsegarne och sågverksegarne genom att för längre eller kortare tid köpa afverkningsrätten af hemmansegarne. I sådana fall är det klart, att desse skogsafverkare, som hvarken äro skogsegar eller sågverksegare, göra sig en direkt förtjenst på skogsafverkningen, i det de inköpa skogen från den ene och sedan för högre pris försälja den till den andre; och jag föreställer mig då, att de på den ort, der de äro boende, uppskattas för den förtjenst, som de anses göra på sin skogshandel. Icke heller i detta fall går sålunda hvarken statsverket eller den kommun, der personen i fråga är bosatt, någon inkomst förlustig.

Motionären har sagt, att han ingalunda påstått, att sjelfva afverkningen skulle medföra någon förtjenst, utan att den blott medför utgifter för den, som verkställt den. Jo, visst är det så, men han har dock i klämman uttryckligen talat om »inkomst genom skogsafverkning eller försäljning af skog å annans mark». Utskottet har alltså blott citerat motionärens egna ord, då det talat om »inkomst genom skogsafverkning».

Herr talman! Jag skall icke uppehålla tiden längre. Jag tror att frågan af kammaren är så grundligt pröfvad, att icke någon vidare utredning behöfves. Jag vill därför endast på de skäl, som utskottet anfört -- om de än icke äro tillfredsställande för motionären eller åtskilliga andra -- bedja att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Farup: Den näst föregående talaren framhöll ur statistiken en del uppgifter såsom stöd för ett antagande rörande fattigvårdsförhållandena och bördan deraf, som redan en gång förut här har blifvit bemött och vederlagdt. Han glömde likväl, då han framlade dessa siffror, att omtala att inom Jämtlands län finnas nästan inga industriella anläggningar. Han glömde att omnämna, att i Herjeådalen finnes icke en enda sådan. Han glömde att omnämna, att dessa utgifter i afseende på fattigvårdstungan, som han framhöll, i det allra närmaste allesammans framkallats från den tid, då skogsafverkningen började der taga fart, och att denna sålunda bör uteslutande tillskrifvas detta plus eller denna ökning i fattigvården. Jag har bott i nämnda län omkring 35 år. Då jag först kom dit, visste man der på landet knappast utaf någon fattigvårdsbörd. Jordbruket har alltid varit hufvudnäringen der-

Angående tillägg till § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 § be-
villnings-
förordningen.
(Forts.)

städes, och hvar och en jordegare sörjde i allmänhet sjelf för sina fattiga. Alltså var det i hög grad vilseledande att, såsom talaren gjorde, framhålla att förhållandena inom Herjeådalen kunde jämföras i detta afseende med förhållandena nere vid Skönvik m. fl. sågverk. Låt vara att dessa hafva flera fattiga, men de sörja icke för sina fattiga på samma sätt, som man gör på landsbygden, ty under det att på landsbygden hvar och en, såsom nyss nämndes, förr i allmänhet brukade sörja för de sina, så plägar man vid de industriella verken kasta fattigvården på socknen. Således är det orätt att på detta sätt söka att vilseleda kammaren, då den ärade talaren knappast kunde vara okunnig om verkliga förhållandet. Också han tycktes anse, att en industri af ifrågavarande slag icke skulle kunna beskattas på en annan ort, än der sågverket var beläget; men han var något oklar i sin framställning, och jag vet icke om jag rätt förstod hvad han menade. Möjligen skulle det, enligt hans åsigt, bero på såverksegarne sjelfva att lägga fram sina böcker för att låta dessa läggas till grund för bevillingens påförande. Jag ber i det fallet att få påminna om den motion, jag i enahanda syfte väckte för tre år sedan, i hvilken jag framdrog ett exempel från Dalarne. Det visade sig deraf, att sedan ett bolag der utdelat en vinst af flera hundratusentals kronor till delegarne, så upplades räkenskaper, hvarigenom vinsten reducerades till relativt en obetydlighet, och om bevillningen å denna uppstod tvist mellan Gefle stad och landsbygden om fördelningsgrunden. Ja, så går det när man får till grund för den bevilling, som skall påföras, framlägga de räkenskaper, som man sjelf uppsätter. Ty värr blef denna bolagets åtgärd att reducera årsinkomsten godkänd icke blott af kammarrätten, utan äfven af Kongl. Maj:t. Dylika industriidkare vilja hafva fria händer; men jag tror att hvarken staten och än mindre kommunen, som får bära bördan af en sådan rörelse, kunna dermed vara synnerligen betjenade.

En talare på stockholmsbänken framhöll att det endast vore Norrland, för hvilket denna fråga hade någon betydelse; men jag skulle kunna anföra en hel mängd uttalanden, som visa att den har betydelse jemväl för andra delar af riket, och särskildt har jag från Småland och kalmарtrakten hört klagomål öfver den bördan, som denna skogsafverkning kastar öfver dessa orter, mest genom den ökade fattigvården, samtidigt med att stat och kommun i följd af det oklara sätt, hvarpå bevillningsstadgan är uppställd, går miste om en stor del inkomster, som eljest skolat inflyta på grund af bevillningen. Skulle någon betvifla mina uppgifter rörande bevillningsstadgans oklarhet och oeffterrättlighet, så torde jag endast behöfva hänvisa honom att i kongl. kammarrätten göra sig underättad om de klagomål, som der blifvit anförda i afseende på bevillingstaxeringarna.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Jonsson i Hof: Då herr Farup nu åter framkommit med samma motion, som han under flera år förnyat, och återigen åberopat de skäl, som han förut i dessa motioner anført samt då

han fortfarande vill lika frankt påstå, att det i förevarande hänseende finnes en del oegentligheter i bevillningsstadgan, som behöfva rättelse, så har jag ansett mig nu böra något närmare än som under föregående år ansetts erforderligt utveckla de skäl, som äro egnade att någorlunda fullständigt bemöta hans yrkanden.

För det första kunna vi ju vara på det klara angående den saken, att det här icke är fråga om, att ju icke bevillning för dessa sågverksrörelser erlægges, utan att frågan helt enkelt gäller beskattningssorten för den rörelse, hvarom här är fråga. Det är icke sant, att denna bevillning skulle blifva bättre fixerad och beskattningen bättre ordnad, om man ginge in på herr Farups förslag, än om vår nuvarande bevillningsstadga bibehölles, tvärt om tror jag att bevillningsstadgan, sådan herr Farup vill hafva densamma affattad, skulle föranleda så mycket trassel och så många besvär, att man, i fall man hörsammade herr Farups uppmaning och framdeles besökte kammarrätten, just skulle finna huru otillfredsställande hans förslag komme att utfalla.

Den fråga, som här föreligger, gäller egentligen de större sågverksegare, som köpt skog för afverkning och derjemte äfven timmer till förädling vid sågverken. För att herrarne nu må kunna fatta de svårigheter, i hvilka ett sådant större sågverk skulle råka, i fall hvarje afverkningsrätt skulle beskattas på den ort, der densamma utöfvas, ville jag att herrarne behagade erinra sig förhållandena vid sågverken i Gefleborgs och Vesternorrlands län, der större bolag etablerat sig och bedrifva stockfångstafverkning icke blott inom samma län, utan derjemte inom ett par andra län. Om denna afverkning skulle taxeras i den ort, der den bedrifves, skulle följderna blifva den, att hvarje kommun, inom hvilken afverkningen pågått, skulle söka att taxera upp denna afverkning till så höga belopp som möjligt och sannolikt högre än rättvist vore. Antag nu, att ett bolag bedrifver afverkning på 10 à 15 ställen inom 2 eller 3 särskilda län, så skulle bolaget icke kunna blifva i tillfälle att bedöma huru densamma utfölle, förrän taxeringslängderna från vederbörande pröfningsnämnder inkommit till kammarrätten. Under tiden har emellertid utdebitering för rörelsen blifvit verkställd. Och någon rättelse står ej att vinna, förrän utskylderna blifvit erlagda. Slutresultatet skulle dock helt säkert blifva det, att bolaget komme att med sina böcker hos kammarrätten styrka sin verkliga inkomst för året, hvilket åter skulle medföra en sådan mängd reduktioner i afseende på de å de olika orterna påförda kommunalutskylderna, att en fullständig villervalla uppkomme. Men icke nog med att den ifrågasatta förändringen skulle medföra denna villervalla, utan den skulle kunna leda till ännu större orättvisor och oegentligheter, än den nu gällande författningen föranleder. Hvar och en, mine herrar, må väl kunna föreställa sig, att ju icke alltid en skogsafverkning bedrifves med förtjänst, utan stundom äfven med förlust. Och likaledes torde äfven en hvar kunna medgifva, att det förhållandet kan inträffa, att afverkningen under vissa år kunnat tillföra bolaget förtjänst, under det att sjelfva sågverksrörelsen och utskepningen gifva för-

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till
8 § 2 mom.
och 12 § be-
villnings-
förordningen.
(Forts.)

lust. Det kan med tillämpning af herr Farups förslag blifva förtjänst på skogsafverkningen, emedan man då utgår från den synpunkten att det pris, som en vara betingar på en trakt, skall anses vara detsamma som det, hvartill varan blifver realiserad. Och sålunda kan det uppstå en rent af fingerad förtjänst, som utmynnar i en förlust för bolaget. Men i sådant fall skulle ju, derest bolaget blefve särskildt beskattadt inom hvarje kommun, der afverkning skett, hufvudorten för rörelsens bedrivande, och der fattigvården egentligen tynger, blifva utan bidrag från detta bolag till den kommunala beskattningen, under det att den andra kommunen, hvarest afverkningen bedrifvits med en tillfällig, inskränkt arbetsstyrka under några få veckor af året, erhöle betydande bidrag till sina kommunala behof.

Tro herrarne icke att ett dylikt förfaringssätt skulle leda till långt större orättvisa, än om vi bibehölle den nuvarande författningen med de små oegentligheter, hvartill densamma i vissa fall kan leda? Jo, med all säkerhet.

Herr Farup har å nyo återfört i herrarnes minne det gamla välbekanta skälet, som framhölls för tre å fyra år sedan, då ett sågverksbolag lyckades draga kammarrätten och Kongl. Maj:t vid näsau genom att framlägga sin bokföring och dervid påstå att i detta bokslut afdrag icke på sätt, som bort ske, egt rum för stubbören per hvarje afverkad träd, hvarför bolaget påyrkade ett sådant afdrag. Men tror då herr Farup, att den svenska Riksdagen eller någon annan riksdag här i världen skulle kunna lyckas att formulera en lag af den beskaffenhet, att ju icke mycket skickliga, ja, jag skulle ju kunna säga mindre noggranna personer skulle veta att ställa så till, att densamma möjligen kunde kringgås och missbrukas? Det lärer väl icke kunna helt och hållet förekommas i denna världen.

Det har här blifvit sagdt, att denna fråga hufvudsakligen berör Norrland, och den gör det kanske också till allra största delen; men i sjelfva verket berör den de större sågverken och icke de små enskilda affärerna. Men äfven om så vore förhållandet och äfven om dessa större industriella företag vore mäktiga att bära en högre taxering, än billighet och rättvisa kräver, så vill åtminstone jag för min del icke vara med om att för dem tillskapa en dylik högre taxering, då den icke är grundad på rättvisa. Jag kan således icke med min röst biträda ett förslag, som i öfrigt ovilkorligen skulle leda till trassel och trakasserier i afseende på den kommunala beskattningen, förutom ett oändligt besvär för de myndigheter, som finge att pröfva dessa oupphörigen återkommande missbruk i beskattningsväg.

Efter dessa ord anser jag mig icke behöfva yttra något vidare, utan slutar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Kägglå: Jag har för min del icke kunnat dela utskottets åsigt, utan deremot afgifvit min reservation, och vill jag nu helt kort nämna, att jag i hufvudsak instämmer med herr Jöns Bengtsson i Gullåkra. Jag tror icke, att man här vid

lag behöfver uppställa så skyhöga murar och att man icke heller kan göra det med framgång, ty det gäller i fråga om en orättvis beskattning samma lag som om all annan orättvisa, nemligen att den kan öfverklagas och rättelse vinnas. Då man nu motsätter sig motionen, är det alltså helt enkelt därför, att den goda viljan för en i och för sig god sak fattas.

Man har här yttrat, att motionen skulle hufvudsakligen afse ett norrländskt intresse. Jag skulle dock kunna anföra åtskilliga bittra klagomål från den ort, jag har äran representera, med anledning af de olägenheter, som särskildt vintertiden åsamkas densamma till följd deraf, att den skogsafverkning och sågverksrörelse som der bedrifves, drager en hel mängd främmande arbetsfolk till orten. Jag vill emellertid icke närmare orda härom, utan inskränker mig till att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen, hvilken väl ändå förr eller senare skall vinna framgång.

Herr Bergendahl: Det skulle förundra mig, om Andra Kammarerna, som förut bifallit en med den förevarande likartad motion, icke skulle komma att göra det äfven nu. För min del kommer jag åtminstone att biträda densamma. Enär jag anser det oegentligt, att vid skogsafverkning å annans mark inkomsten af det afverkade virket beskattas inom den kommun, der denna är belägen, *endast* i det fall, att det säljes oförädladt, och denna kommun således går miste om all beskattning för detta, i den händelse virket bortföres till inom annan ort beläget sågverk, hvilken senare således enligt min åsigt, i detta hänseende kommer att åtnjuta en oberättigad fördel på den förras bekostnad, och då jag icke kan finna att ööfvervinneliga praktiska svårigheter förefinnas för en förändring af bevillningsförordningen i den af motionären afsedda rättning, så ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herrarna *Andersson* i Bringåsen och *S. M. Olsson* instämde med herr Bergendahl.

Herr vice talmannen *L. O. Larsson*: Om bevillningsutskottet och de ledamöter af denna kammare, som är ifrån år så anstränga sig att slå i hjel denna fråga, i stället för att sätta upp svårigheter mot densamma sökte att bidra till dess lösning, så är jag öfvertygad att den för längesedan skulle vara löst. Men nu uppträder deremot den ene efter den andre och säger: här begås nog svåra orättvisor gent emot vissa kommuner, men det skulle kunna hända att, om man ville på det sätt som nu är föreslaget undanrödja dem, så skulle de stora sågverken utsättas för någon risk, och för att detta måtte undvikas, få kommunerna fortfarande lida dessa orättvisor. Så ungefär tycker jag, att resonnementet och bevisföringen äro på deras sida, som vilja slå i hjel motionen.

Man säger, att förhållandena skulle blifva invecklade, om motionen bifölles. Liksom de icke vore invecklade redan nu!

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till 8 §
2 mom. och
12 § bevil-
lingsförord-
ningen.
(Forts.)

Det yttrades vidare nyss af en talare, att bolagen sannolikt skulle blifva för högt beskattade, om den ändringen vidtoges, att bevilling skulle erläggas till den kommun, der afverkning sker. Men om de blifva för lågt beskattade, skulle ingenting betyda!

Det har här anförts ett exempel från Dalarne. Det är allmänt känt, och jag behöfver icke orda vidare om det. Men jag skall be att få anföra ett annat mycket talande exempel i föreliggande fråga. Jag köper en skog och afverkar densamma, men har endast fått köpa halfva skogen. Den andra hälften har inköpts af ett bolag till aldeles samma pris. För att slippa kostnaderna för en delning af skogen drifva vi ut den gemensamt och dela timret. Jag säljer mitt timmer, och det är aldeles säkert, att jag blir taxerad precis för den inkomst, jag haft på timret. Men tro herrarne, att bolaget blir beskattadt för *sin* inkomst? Nej, om man taxerar det inom den kommun, der skogen är belägen, så svaras det, att detta ej får ske, ty bolaget har sitt sågverk i en annan socken. Sälunda får jag betala skatt för stockar, som jag tar från samma skog som bolaget och som kosta mig precis lika mycket, men bolaget går fritt derifrån inom den kommun, der afverkningen eger rum. Och i den kommun, der sågverket är beläget och som kanske ligger på 20 mils afstånd från afverkningsstället, torde man hafva bra litet reda på, huru mycket bolaget förtjent på afverkningen. Men i den kommun, der skogen fins, vet man det och kan nästan på öret räkna ut vinsten, hvarför svårigheten att der träffa den rätta beskattningen ingalunda är stor, utan tvärt om jemförelsevis liten.

Det är under sådana förhållanden besynnerligt att möta så starkt motstånd, då det är fråga om en sådan förändring i bevillningsförordningen, som här åsyftas. Om dessa bolag vore några enfaldiga stackare, som icke förstode sig på att öfverklaga taxeringen och få rättelse, om de blifvit för högt taxerade, så funnes väl någon anledning till ett sådant motstånd. Men det vore att nedsätta dem allt för mycket, om man trodde, att dessa bolag och deras förvaltare på de olika afverkningsorterna icke skulle förstå att följa med beskattningsfrågorna. Man behöfver således icke hysa någon rädsla för att bolagen icke skola bevaka sin rätt. Mycket svarare är det då för kommunerna att få rätt gent emot dessa bolag. Derom har man redan i olika kommuner haft en sorglig erfarenhet.

Här vore, i fall motionen bifalles, ett steg taget, hvarigenom man skulle vinna, om också icke full rättvisa, ty sådan är väl i detta fall omöjlig att vinna, så åtminstone det, att man komme rättvisan mycket närmare än man kan komma med de föreskrifter, som nu finnas. Det är på grund häraf, som jag för min del instämt i motionen och nu ber att få yrka bifall till densamma samt afslag å utskottets hemställan.

Herr Bromée: Då jag icke har något vidare, åtminstone icke något bättre att andraga än hvad som redan blifvit anfördt, och då jag icke i onödan vill taga kammarens tid i anspråk, så ber

jag att få instämma hufvudsakligen med hvad som blifvit yttradt af herr Jöns Bengtsson och herr Farup samt yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Angående tillägg till 8 § 2 mom. och 12 § bevillningsförordningen.
(Forts.)

Herr Johnsson i Thorsberg: Att utskottet ej egnat motionen den uppmärksamhet, som den otvifvelaktigt förtjenat, synes mig vara uppenbart. Frågan inskränker sig i öfrigt till en princip angående beskattningsort för inkomst af afverkningsrätt till skog.

En talare har redan berört § 12 i bevillningsförordningen. Jag ber att få återkomma till nämnda §, som stadgar i afseende å beskattningsort under mom. d): »handlande, fabrikssegare samt annan yrkes- och näringsidkare; för inkomst af rörelsen eller yrket; å den eller de orter, der rörelse eller yrke eller någon hufvudsaklig gren deraf på mera sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning idkas» o. s. v. Frågan är således: Är afverkning af skog af den afsevärda omfattning, att den bör beskattas inom den ort, der den idkas? För min del svarar jag på den frågan ett obetingadt ja. Att myndigheterna icke tolkat bevillningsförordningen på det sätt, att idkare af afverkningsrätt blifvit beskattad inom de orter, der afverkning egt rum, kommer af den omständigheten, att i motionen till gällande bevillningsförordning har uttalats den grundsats, att vid taxering af fast egendom afseende bör fästas vid derå befintlig ståndskog. Emellertid känna herrarne lika väl som jag, att det, åtminstone i Norrland, förekommer sådana fall, då det icke kan fästas afseende vid å hemmanens mark befintlig ståndskog af det skäl, att den blifvit försäld för 30 å 40 år sedan och således numera till stor del eges af utländska bolag eller andra personer. Om nu en otidsenlig lagstiftning bibehållits, som tillåtit hemmansegare att till sina efterträdares förfång försälja afverkningsrätten till hemmansdelarnes skog på så lång tid som 50 år, så kan en taxeringsnämnd icke begå en sådan orimlighet att påföra nuvarande hemmansegare bevillning för en egendom, som eges af dessa till stor del utländska bolag och som af skogens ökade värde, som för närvarande kan vara mångdubbelt större än vid upplåtelsen, ensamma draga fördel.

Det har här anförts såsom skäl för afslag å motionen, att dess antagande skulle medföra så stora besvär för sågverksegarne vid upp sigten öfver beskattningen. Detta eger sin riktighet. Men denna omständighet läser väl icke böra hindra en reform af så ingripande vigt för vissa orter som den föreliggande. Jag ber dessutom få anmärka, att äfven i detta afseende kan sågverks- och skogsegarne besvär hänföras till en bokföringsåtgärd, då det för dem blir af vigt att, om motionärernas förslag bifalles, så ordna sin bokföring, att deraf visas behållningen af skogar inom de olika taxeringsdistrikten. Dessa besvär böra ej underskattas, men äro ej af den vigt, att ett afslag dermed kan motiveras. Jag skall därför inskränka mig till att instämma med motionären samt yrka afslag å utskottets betänkande och bifall till motionen. Endast en sak ber jag att få tillägga. Med anledning af herr Dahlbergs yttrande, att den omständigheten, att sågverksbolagen och andra såg- och

Angående
tillägg till 8 §
2 mom. och
12 § bevill-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

skogsegare äro skyldige att till bevillningsberedningen inlemna uppgift om senaste årets inkomst, vore fullt betryggande i det afseendet, att inkomsten blefve beskattad, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att motionären icke med sitt förslag afsett ändring i gällande bestämmelser i berörda afseende, samt att den ärade talarens yttrande derutinnan ligger på sidan om det förevarande ärendet, som har till syfte att framkalla närmare och i vissa fall ändrade bestämmelser om beskattningsort.

Herr *Sundström* instämde häruti.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan uti första punkten af betänkandet n:o 3, bifaller herr *Farups* i ämnet väckta motion, röstar

ja;

Den, det ej vill, röstar

nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 122 ja och 68 nej; varande sålunda kammarens beslut fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkten 2.

Angående
tillägg till §
12 i bevill-
ningsförord-
ningen.

Herr *N. Åkesson* hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 65, föreslagit, att Riksdagen ville besluta ett tillägg till sista punkten i bevillningsförordningens 12 §, så lydande:

»Prestman, som erhåller lön från flera församlingar, taxeras i hvarje af dessa församlingar till det belopp, han derstädes uppbar.

Är prestman för sin lön berättigad till bevillningsafdrag, beräknas detta på de olika församlingarna i förhållande till den del af lönen, som från dem utgår; men hemstälde utskottet under förevarande punkt, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

I fråga härom anförde nu:

Herr Åkesson: Jag kan icke vara belåten med det slut, hvartill utskottet kommit, och ber därför att få yttra några ord.

Utskottet säger i sin motivering, att då år 1883 utskottet behandlade herr Danielsons i samma ärende väckta motion, desamma då anförde, att vid föregående riksdagar hade väckts motion i enahanda syfte som denna, utan att kunna tillvinna sig utskottets förord eller Riksdagens bifall, och funne icke något vara anfördt, som kunnat rubba utskottets uttalade åsigt om det ifrågasatta stadgandets olämplighet.

Nämnda utlåtande åberopade utskottet 1888 vid behandling af Per Erssons motion, som är lika med min nu föreliggande, och anser sig icke heller nu böra frångå sin uttalade åsigt.

Det är således ungefärligen tio år, eller möjligen mera, sedan det första utlåtandet på afslag formulerades, som sedan följts, men om man betänker att på dessa år mycket förändrats på andra områden, oegentligheter rättats och skattejemkningar skett, der sådant varit med billighet och rättvisa förenadt, så synes mig att utskottet skolat kunna frångå den förut följda principen i denna fråga, ty förändringen har, enligt mitt förmenande, goda skäl för sig.

Det är ju så, att skatt skall utgå af löneinkomsten, och då bör väl denna skatt komma dem till godo, som betala lönebeloppet. Att jemföra distrikts- och veterinärläkarelöner med lön till prestman synes mig icke vara fullt riktigt; dels äro de jemförelsevis små belopp och dels utgår denna lön från större områden, då deremot lönen till prest utgår oftast från blott 2 församlingar och på något ställe från 3.

Jag tillåter mig nämna hvad några pastorat i Skåne betala i lön till prest, som ej är i pastoratet boende eller der mantalskrifven:

Hellestad & Dalby betalar 6,000 kr. minus afkastningen af prestgård.

Stångby	»	4,900	»	»	»	»	»
Husie	»	4,870	»	»	»	»	»
Vestra Kerstorp ...	»	4,880	»	»	»	»	»
Stora Uppåkra	»	4,600	»	»	»	»	»
Bjellerup & Råby...	»	4,200	»	»	»	»	»

På somliga af dessa ställen få församlingarna icke ett enda öre af den skatt, som utgår af dessa summor, ocn på andra ställen blott af en ringa del deraf, i form af vice pastors lön.

Härförutom, på alla de ställen, der pastorat utgöres af mer än en församling, får den församling, der icke presten bor och är mantalskrifven, ingenting af den skatt, som utgår af den lön, den sjelf betalar.

Med aktgifvande på dessa förhållanden, böra herrarne icke förundra sig öfver, om man yrkar på förändring häruti.

Jag anser vara förenadt med både billighet och rättvisa att den kommun, som betalar lönebeloppet, bör äfven tillgodonjuta skattebeloppet deraf.

Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Angående tillägg till § 12 i bevillningsförordningen.
(Forts.)

Angående
tillägg till §
12 i bevill-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Herrar *Danielson*, *Åkerlund* och *Andersson* i Hamra instämde häruti.

Herr Sven Nilsson yttrade: Då ingen af bevillningsutskottets ledamöter ansett sig böra försvara utskottets hemställan, skall jag söka göra det.

Jag kan icke föreställa mig, att den uppfattningen kan vara riktig, att presten skall, därför att han uppbär lön från olika församlingar, erlægga bevillning i alla dessa olika kommuner. Hela saken gäller, att för den lön, presten åtnjuter från en annexförsamling, han också der skall erlægga bevillning och kommer således äfven att i samma församling erlægga kommunalskatt. Är den principen riktig, att en person icke skall skatta der han *bor* för inkomster, som han har från andra församlingar, och må hända han eller hans familj kan komma att betunga fattigvården, så slipper ju den församling, der hans kommunalutskylder erläggas för denna inkomst, ifrån hela denna fattigvårdstunga, som i så fall kastas ensamt på moderförsamlingen. Ett sådant steg, som här är af motionären föreslaget, kan således icke vara riktigt. Men om det vore riktigt att fatta ett beslut i sådan syftning, så borde ännu ett steg tagas på samma väg, nemligen i fråga om klockarelöner. Det finnes åtminstone i Skåne klockare, som uppbära sin lön från flera församlingar, och samma förhållande som med afseende å prester skulle sålunda föreligga äfven i afseende å klockare. Jag tror att Andra Kammaren hittills i beskattningshänseende sträfvat efter det målet att ordna så, att, der en person bor och har sin inkomst, der skall han skatta. Sålunda har den uppfattningen förut gjort sig gällande här i kammaren, att en aktieegare i en privatbank, hvilken eger exempelvis 20,000 kronor i bankens aktier, skall för sin inkomst af dessa aktier upp-taxeras der han bor och icke der banken har sitt säte. Det kan ju äfven hända, att en kapitalist blir utfattig och hela hans familj kommer fattigvården till last i den kommun, der han varit boende. Om en annan grund för taxeringen än den jag nyss omnämnde skulle göra sig gällande, skulle följderna blifva den, att kapitalisten må hända icke med ett enda öre bidragit till denna kommuns utgifter. Det föreliggande förslaget går således i alldeles motsatt riktning emot den uppfattning, som hittills gjort sig gällande, och bör kammaren på sådan grund desto mindre kunna bifalla förslaget. Om man inslår på den väg, motionären anvisat, tror jag därför att man skulle nödgas vidtaga en hel del förändringar i gällande bevillningsförordning, hvilka motionären synes hafva förbisett och som skulle vara mindre välbetänkta. Jag anhåller för min del om bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herr *Truedsson*.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Då jag äfven i afseende å nu förevarande punkt varit af annan mening än bevillningsutskottets

majoritet, ber jag få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Jag tror, att den föreslagna bevillningstaxeringen icke skulle möta så stora svårigheter, som man här velat påvisa. Jag vet icke, hvarför det i förevarande fall skulle vara omöjligt att fördela den upptaxerade inkomsten på de olika socknarne i den mån densamma derifrån utgår, då det redan låter sig göra i andra fall.

I § 12 af gällande bevillningsförordning heter det sålunda bland annat: »skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete: a) patronus ecclesiae; för inkomst af tionde eller ersättning därför: der inkomsten utgår». Såsom herrarne veta, har patronus i vissa församlingar skyldighet att underhålla kyrka och åtnjuter därför tionde af församlingen, och han skall sålunda enligt bevillningsförordningen beskattas därför, der tionden utgår. Det synes mig då, som om prestens inkomster från församlingen vore fullt jemförliga härmed och att äfven han sålunda rättvisligen borde beskattas, der han åtnjuter inkomsten.

Jag skall därför, som sagdt, yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag vill endast fästa den siste talarens och kammarens uppmärksamhet derå, att, om motionärens förslag nu bifölles, komme detta beslut att stå i rak strid mot kammarens nyss fattade beslut i första punkten af detta betänkande, och så inkonsequent tror jag ändå ej att kammaren vill handla.

Herr Gyllensvärd: Jag skall endast be att få instämma med dem, som yrkat bifall till motionärens förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen i enlighet med de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till motionen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hafva flertalets röster för sig. Votering begärdes, i följd hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 2 punkten af dess betänkande n:o 3, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit herr N. Åkessons i ämnet väckta motion.

Röstsedlarne uppräknades i vanlig ordning och visade 91 ja mot 67 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Angående tillägg till § 12 i bevillningsförordningen.
(Forts.)

Vid föredragning härnäst af *punkten 3*, deri utskottet hemställt, att en af herr *P. Svensson* i Brämhult inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 119, om åläggande för hvarje skattskyldig att aflemna uppgift om sin inkomst af kapital eller arbete, icke måtte af Riksdagen bifallas, begärdes ordet af motionären

Herr *Svensson* i Brämhult, hvilken yttrade: Af utskottets betänkande finner jag, att utskottet hemställt, att min motion icke måtte af Riksdagen bifallas. Till stöd härför har utskottet åberopat bestämmelserna i § 18 i bevillningsförordningen och kommit till det slut, att ett stadgande i det syfte jag föreslagit icke är af behovet påkalladt. Häri är jag icke fullt enig med utskottet. Jag vågar fortfarande hysa den åsigt, att en lagstiftning i det af mig antydda syfte är nödvändig. Men då jag erkänner, att det är mycket svårt att lagstifta i en fråga sådan som den föreliggande, och då jag ej har utsigt att vinna ändring i utskottets beslut, ämnar jag icke framställa något yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Om vissa ändringar i bevillningsförordningen.

I *punkten 4*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att en af herr *H. Amnéus* inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 50, om ändringar i §§ 24, 30, 37, 38, 39 och 51 i gällande bevillningsförordning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *Amnéus* begärde ordet och yttrade: Jag har i min motion påpekat å ena sidan tillvaron af åtskilliga brister i vår bevillningsstadga och å den andra nödvändigheten att denna stadga, som utgör den apparat, hvilken skall reglera svenska folkets beskattning till så väl stat som kommun samt dess politiska och kommunala rösträtt, arbetar väl och pålitligt. Utskottet har emellertid enhälligt afstyrkt min motion, och under sådana omständigheter torde det knappt löna mödan att ingå på en närmare granskning af utskottets skäl eller kanske rättare dess brist på sådana.

I förbigående skall jag dock be att få bemöta tre skäl, som utskottet anfört. Det första är, att »rättelse icke bör sökas på strafflagstiftningens väg». Ja, det är just derhän äfven jag vill komma, att man icke skall behöfva anlita strafflagen, utan kommunalstämмоordförandena ställas i parité med ledamöter i taxeringsnämnderna. För det andra säger utskottet, att den föreslagna förändringen i 39 § skulle gifva Konungens befallningshafvande allt för stort inflytande öfver taxeringen. Detta skäl torde dock icke vara af någon synnerligt stor betydelse, då i första hand den af kommunen utsedde suppleanten skulle inkallas och då derjemte Konungens befallningshafvandes beslut här som i andra fall kan öfverklagas. I afseende på den ändring i § 51, som jag föreslagit, säger utskottet för det tredje, att det icke kan gå in på det äfventyr för underlåtenhet att i besvärsskrift lemna tydlig uppgift om bostad, som jag förordat. Detta äfventyr torde emellertid vara mindre betydligt, då ju pröfningen tillkommer pröfningsnämnden sjelf.

Deremot måste jag på det lifligaste beklaga, om jag verkligen uttryckt mig så ofullständigt och illa, att utskottet haft fog för den åsigt, att min motion skulle innebära ett attentat mot kommunalstämмоordförandena. Dertill skattar jag denna corps öfver hufvud taget allt för högt, och jag har äfven i motionen uttryckligen framhållit, dels att blotta tillvaron i bevillningsstadgan af de föreslagna bestämmelserna antagligen i de flesta fall skulle ensamt i och för sig inskränka förseelsernas antal, utan att de ens behöft beifras, samt dels äfven att, ehuru vi redan i strafflagen hafva bestämmelser för dylika fall, dessas tillämpning dock syntts mig mindre behaglig både för de tjenstemän, som skulle tillämpa dem, och för kommunalstämмоordförandena sjelfva. Det var just på grund deraf jag tog mig friheten föreslå, att man skulle fixera påföljden lika för kommunalstämмоordförande som för öfriga funktionärer vid taxeringsförrättningar.

Jag skall emellertid nu icke framställa något yrkande.

Herr Göransson anförde: Förutom de skäl, som utskottet anført för afslag å motionen, ber jag att ytterligare få anföra några skäl, som enligt min tanke tala för att motionen hvarken kan eller bör bifallas.

I § 30 af bevillningsförordningen heter det i andra stycket: »På landet skall beredningens förslag senast den 6 juni öfverlemnas till kommunalstämmans ordförande, som det åligger ofördröjligen efter mottagandet kungöra, att ifrågavarande förslag blifvit uppgjort och aflemnadt, samt att kännedom om detsammas innehåll kan på angifvet ställe inhemtas. Tio dagar före taxeringsnämndens sammanträde skall han öfversända förslaget till vederbörande kronofogde.» Vidare stadgar § 37: »Så fort sig göra låter utfärda Kongl. Maj:ts befallningshafvande allmän kungörelse angående anställande af val till ledamöter i taxeringsnämnderna samt tid och ställe för nämndernas sammanträden.»

Så länge det icke finnes stadgadt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej må utsätta taxeringsnämndernas sammanträden tidigare, än att kommunalstämmans ordförande efter den 6 juni kan hinna kungöra om beredningens förslag och att kännedom om detsammas innehåll må kunna inhemtas samt förslaget derefter hinna insändas till kronofogden 10 dagar före taxeringsnämndens sammanträde, anser jag ett sådant förslag som det af motionären framställda vara outförbart. Det har också inträffat inom det län jag tillhör, att Konungens befallningshafvande utsatt taxeringsnämndernas sammanträde till den 18 juni. Antag nu, att kommunalstämмоordföranden erhåller beredningens förslag den 6 juni och att den 6 juni t. ex. skulle infalla på en måndag. Han kan då icke få detta kungjort förr än nästföljande söndag, ty det lär väl ej på landet vara möjligt att kungöra det på annat sätt än medelst uppläsande från predikstolen i församlingens kyrka. Detta skulle då komma att ega rum den 12 juni. Enligt nu gällande förordning skulle i förevarande fall förslaget vara insändt till kronofogde redan den 8 juni, sålunda 4 dagar, innan det blifvit kungjort.

*Om vissa
ändringar i
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

*Om vissa
ändringar i
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

Skulle enligt motionärens förslag äfven den tid tagas i beräkning, som erfordras för att per post insända förslagen, så blefve det kanske ytterligare ett par dagars afdrag. Förslaget finge då afsändas redan den 6 juni, eller samma dag som kommunalstämmans ordförande erhöll detsamma, och i så fall vore det honom omöjligt att fullgöra sitt åliggande med att kungöra om beredningens förslag m. m. Jag kan under sådana förhållanden icke finna annat, än att det vore i hög grad obilligt att ålägga en kommunalstämмоordförande att tio dagar före den, då taxeringsnämnd sammanträder, vid bot af tre kronor för hvarje öfverskjutande dag tillstålla kronofogden bevillningsberedningens förslag. Antingen måste man ändra tiden för inlemnandet af beredningens förslag från den 6 juni och bestämma t. ex. någon dag i maj månad, eller också göra en ändring i den riktningen, att Konungens befallningshafvande ej egde att bestämma tiden för taxeringsnämnds sammanträde till så kort tid efter den 6 juni som nu stundom sker.

Vidare må nämnas, att, om motionärens förslag blefve antaget, det vore omöjligt för de skattskyldige att få någon tid att taga del af beredningens förslag och den tiden kan nu ofta blifva ganska knapp, om vederbörande ordförande i bevillningsberedning underlåter att insända beredningens förslag förrän sista dagen, då han är skyldig göra det. Det är nu stadgadt, att så väl taxeringsnämndens som pröfningsnämndens protokollsutdrag skola vara tillgängliga under 14 dagar. I 30 § finnes ingen bestämd tid stadgad. Det är endast föreskrifvet, att förslaget skall vara på angifvet ställe tillgängligt, hvilket nog äfven är en brist i paragraferna.

För öfrigt kan jag icke vara med om att bifalla förslag, som ålägga en kommunalstämмоordförande böter i dylika fall. Vi veta, att det i 14 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgas, att »ej må annan sådant uppdrag sig afsäga, än embets- eller tjänsteman, som af sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra». Om det nu således är en person, som ej är till befattningen kvalificerad, hvarken skrifkunnig eller räkenskapskunnig, så kan han det oaktadt icke afsäga sig, utan är skyldig att för 4 år mottaga och sköta uppdraget. Att då stadga så strängt ansvar för en försummelse, som mången gång förorsakats endast af okunnighet, kan jag för min del icke vara med om, så mycket mer som det ännu på många ställen kan finnas kommuner, der det icke är så godt om personer, som äro lämpliga till sådant uppdrag. För öfrigt finnes det ju försummelse af kommunalstämмоordförande i mycket viktigare frågor, såsom t. ex. att vid riksdagsmannaval icke insända valprotokoll till domhafvanden, och naturligtvis borde det i första rummet vara ansvar för kommunalstämмоordförande i sådana fall. Emellertid kan jag, som sagdt, för min del icke vara med om några dylika bestämmelser i nu föreliggande fråga, och af de skäl jag anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets framställning.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

§ 7.

I ordningen förekom härefter lagutskottets utlåtande n:o 26, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning rörande rätt för utländing att besitta fast egendom i riket.

*Om ändrad
lagstiftning
rörande rätt
för utländing
att besitta
fast egendom
i riket.*

Motionären, herr *J. Petersson* i Boestad, hade i sin berörda motion, n:o 40, föreslagit: »att utländska bolag ej må tillåtas att förvärfva jordfastighet inom landet med skogbärande mark; samt att enskilde utländingar, som söka tillåtelse att förvärfva jord-egendom inom landet, måtte vara skyldige dels att inom en bestämd kort tid blifva svenska undersåtar samt dels att under de första tio åren ej använda skogen till annat än husbehof; vidare yrkas bestämdt förbud för utländing att köpa skogsafverkningsrättigheter på hemman och lägenheter, som ej under eganderätt tillhöra dem».

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot utskottets för denna dess hemställan anförda motivering hade reservation anmälts af herr *A. Lilienberg*.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Petersson* i Boestad: Herr talman, mine herrar! Då jag icke kan gilla lagutskottets motiv för afslag å förevarande motion, ber jag att med några ord få redogöra för skälen till mina yrkanden.

I Småland och Blekinge hafva utländingar köpt skogsegendor, dem de rent af barhuggit på skog, ja, till och med allé- och parkträden hafva fälts, och strax derpå försålt den sålunda sköflade skogsegendomen. Jag känner ej, om samma oskick grasserar i mellersta Sverige, men från Norrland får man ofta läsa i tidningarne, att de utländska bolagen skoningslöst angripit de skogar, de genom köp eller på annat sätt tillegnat sig. Så läste vi för några dagar sedan i Svenska Dagbladet angående ett utländskt bolag: »Detta bolag, som består af kapitalister, existerar — berättar Svensk trävarutidning — icke som arbetande firma med undantag af sågverksrörelse; vinsten för förra året uppgick till mycket mer än en half million m. m. Ordföranden i nämnda bolag inberättade, att bolaget egde skogar i Sverige till en utsträckning af 850,000 engelska acres, deraf största delen var frilån och återstoden arrenderad afverkning. Det utländska bolagets tillvägående gent emot den svenska lagen är i sanning intressant; ordföranden vid bolagsstämman skall ha yttrat: Enligt svensk lag

Om ändrad lagstiftning rörande rätt för utlänning att besitta fast egendom i riket.
(Forts.)

eger intet utländskt bolag rättighet att arbeta i Sverige, hvadan det blef en nödvändighet att hafva ett svenskt bolag bakom; detta bolag är innehafvare af vår egendom, men vi äro å andra sidan egare till bolaget; hela förtjensten tillfaller det utländska bolaget» etc.

Vi känna litet hvar till Luleå—Gellivara jernvägsbolag, som fått skogar i betydlig mängd på båda sidor om jernvägen. Men ej nog härmed. Ett utländskt bolag har så godt som för intet fått Sveriges rikaste och största jernmalmberg. Jag tror därför, att tiden är inne att i någon mån inskränka denna utländska invasion på fosterlandets rikaste och därför för oss svenskar ömtåligaste områden, helst när vi veta, att våra grannländer genom en klok lagstiftning redan skyddat sina dyrbara skogar i förenämnda afseenden. Lagutskottet säger, att det »saknas för närvarande icke bestämmelser, hvilka, rätt tillämpade, kunna anses någorlunda tillfredsställande». Med detta »någorlunda» menar nog utskottet, att det kunde vara bättre lagstiftadt i detta fall, men utskottet vill likväl ej föreslå något af hvad i motionen yrkas. Jag anser dock, att, om hvad jag föreslagit vunne Riksdagens bifall, man hade ett kraftigt medel att hämma ofoget.

Då jag sålunda icke kan godkänna lagutskottets knapphändiga utlåtande rörande denna för landet så betydelsefulla fråga, tager jag mig friheten yrka frågans återförvisande till utskottet.

Herr Gustaf Berg: Ehuru jag för ingen del kan biträda det yrkande, som motionären i sin motion framställt, anser jag emellertid, att det i motionen berörda förhållandet är af den beskaffenhet, att det verkligen förtjenar en ganska stor uppmärksamhet och att det därför förr eller senare måste påkalla lagstiftningens ingripande.

Det är ett faktum, att utlänningar inköpa stora skogsmarker i vårt land, afverka och sköfva skogen och derpå lemna landet, ett faktum, som lagutskottet icke heller har bestridit. Men utskottet har ansett, att det redan finnes ett korrektiv mot de olägenheter, som ligga i detta faktum, det korrektivet nemligen, som innehålles i kongl. kungörelsen den 3 oktober 1829, enligt hvilken utländsk undersåte eller utländskt bolag icke vore berättigade att i riket förvärfva och besitta fast egendom, utan att de dertill undfått Kongl. Maj:ts tillstånd. Ja, det är mycket riktigt att ett sådant slag af korrektiv verkligen finnes, men korrektivet är, enligt mitt förmenande, icke såsom utskottet anser, tillfredsställande. Jag för min del anser det fastmer vara nästan chimeriskt. Pröfningen af förhållandet, huru vida den utländske mannen eller det utländska bolaget erhållit tillstånd att besitta fastigheten, försiggår nemligen i vanliga fall icke *före* afverkningen, utan kommer först i fråga, då lagfart å fastigheten sökes; och när man vet, att med lagfarts sökande kan enligt nu gällande lagfartslag anstå $1\frac{1}{2}$, kanske 2 år, och att det sedermera beror på, huru vida åklagare ingriper eller icke, om denna tid kan än ytterligare utsträckas, så följer häraf, att utlänning, som förvärfvat en skogsegendom, har på sig ett par

tre vintrar att drifva sin afverkning. Sälunda kan inträffa, och inträffar i vanliga fall, att egendomen blir på skog sköfjad redan innan det af utskottet påpekade korrektiv kommer till tillämpning. Detta kan ju icke vara lämpligt.

Det torde äfven böra påpekas, huru som den jord, som utlän-
dingar besitta i vårt land, ingalunda representerar något ringa värde. Det sista summariska sammandrag i detta hänseende, som är för allmänheten tillgängligt, är för år 1880, och det visar, att redan vid den tiden besutto utländingar i Sverige fastigheter å landet till ett taxeringsvärde af nära 24 millioner kronor och städerna till ett taxeringsvärde af åtskilliga millioner. Och detta förhållande måste för hvar och en svensk, som icke är nog stor kosmopolit att anse det vara fullkomligt likgiltigt, huru vida Sveriges jord eges af inhemske män eller af utländingar, vara allt utom glädjande.

Skulle man nu göra något i det syfte motionären önskar, så borde det väl gå i den rigtningen, att man stiftade förbud för utländske undersåtar och bolag, som förvärfva fast egendom i riket, att börja afverkning af skogen förr, än lagfart å egendomen erhållits. Då kunde denna Kongl. Maj:ts pröfningsrätt, som utskottet har framhållit, blifva effektiv och få någon betydelse. Förvärfvar åter utländing endast afverkningsrätt till skog utan att på samma gång komma i besittning af eganderätt till jorden, torde 26 § i näringsfrihetsförordningen var tillämplig, såsom utskottet äfven antydt.

Jag har icke något yrkande att framställa, men har emellertid velat påpeka dessa förhållanden.

Herr Lilienberg: Jag har, såsom herrarne finna af betänkandet, reserverat mig mot den motivering utskottet använt. Nu har motionären yrkat återremiss. Jag tror visserligen icke, att med en sådan mycket kan uträttas vid denna riksdag; men skulle kammaren vara villig återremittera ärendet till utskottet, så skall jag för min del ingenting hafva deremot. Det vore naturligtvis ett uttryck af kammarens sympatier för det mål, hvartill motionären sträfvar.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gaf först proposition på bifall till utskottets hemställan och derefter på återremiss; och beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 8.

Till afgörande förelåg vidare Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 15), i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande rese-
ersättning till utmätnings- och stämmingsmän.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion hade herr *H. Andersson* i Bringåsen föreslagit, att Riksdagen ville för sin del

Om ändrad lagstiftning rörande rätt för utländing att besitta fast egendom i riket.
(Forts.)

*Om ändring i gällande bestämmelser rörande rese-
ersättning till utmätnings-
och stämmingsmän.*

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
rörande rese-
ersättning till
utmätnings-
och stäm-
ningsmän.
(Forts.)*

besluta följande ändring och tillägg antingen i utsökningslagens 7 § eller Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående ersättning till förrättningsman för utmätning i enskilda mål m. m. den 12 juli 1878: »Reseersättning må endast utgå och beräknas från intill förrättningsstället närmast boende förrättningsmans eller stämmningsmans hemvist, äfven om annan förrättningsman, stämmningsman eller vittne för förrättningen användes», men hemställde utskottet i förevarande utlåtande, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Andersson i Bringåsen: Då jag först genomögnade utskottets betänkande, öfverraskades jag af att finna, att utskottet varit enigt om att afstyrka min motion. Jag tror dock för min del, att utskottet gått något förhastadt till väga, då utskottet detta gjort. Utskottet har icke haft många välvilliga ord om min motion. Blott på ett enda ställe tillerkänner utskottet densamma ett visst berättigande. Utskottet säger nemligen: »Vidkommande slutligen vittne i utsökningsmål, torde det visserligen, särskildt i de nordligare delarne af landet, med sina långa afstånd och obeqväma kommunikationer, någon gång kunna inträffa, att, på sätt motionen framhåller, kostnaden i dylika mål stegras derigenom, att förrättningsmannen till biträde använder vittne, som bor långt ifrån förrättningsstället». Detta är, så vidt jag kunnat se, det enda ställe, der utskottet erkänner, att jag i någon mån har rätt. Det vore dock märkvärdigt, om icke äfven på andra håll åtskilliga missbruk egt rum i detta hänseende. Det heter emellertid i utskottets betänkande: »Missförhållanden af den art, motionären påpekat, hafva, för så vidt utskottet derom kunnat vinna upplysning, ej försports från rikets öfriga delar och torde för den skull endast undantagsvis förekomma». Jag känner visserligen icke så noga till, huru förhållandet är i södra Sverige, men erinrar mig just, att i revisionsberättelsen står omnämndt, att en förrättningsman der en gång hann åka 24 mil på ett dygn och ändå verkställa en massa förrättningar. Det visar sig således, att man äfven i de södra orterna har förmåga att upprätta reseräkningar.

Vidare säger utskottet i sin motivering: »och hyser utskottet för sin del den grundade öfvertygelsen, att, om sådana missförhållanden på någon ort skulle yppas, vederbörande länsstyrelse, sedan densamma om förhållandet erhållit kännedom, ej skall underlåta att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom nödig rättelse i anmärkta hänseendet må kunna vinnas». Ja, det är godt och väl. Men är det då icke bättre, att Riksdagen med ett penndrag åstadkommer ändring i dessa missförhållanden, än att hvar och en, som anser sig förorättad, skall behöfva gå till Kongl. Maj:ts befälningshafvande för att söka rättelse? Jag är för min del öfvertygad derom, att, om Riksdagen åtminstone i någon mån ginge min motion till mötes, skulle en hel del fattiga familjer i Sveriges rike vara Riksdagen tacksamma. Jag vet exempel på, att förrättnings-

män, som hafva flera utslag att tillställa personer i samma by, finna med sin fördel förenligt att icke förrätta mer än en utmätning om dagen. Om de då hafva 1 å 2 mil att färdas — och det hinna de på dagen — och de taga skrifbiträde med sig, så är det påtagligt, att förrättningsmännen derigenom bereda sig en betydligt ökad inkomst, och det olyckligaste af allt är, att detta sker på de fattigas bekostnad.

Det är detta missförhållande, jag velat förekomma, och jag kan icke tro annat, än att litet hvar i denna kammare har reda på, att dylika »oegentligheter», som det heter på det nyaste språket, ganska ofta ega rum.

Jag tillåter mig därför att föreslå frågans återremitterande och jag har satt upp ett förslag till den kläm, som skulle följa återremissen. Den lyder så: »att Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhåller om sådan ändring i Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 12 juli 1878, att reseersättning till biträde eller vittne vid förrättningar, som i § 4 af nämnda förordning omförmälas, icke må beräknas för längre vägsträcka än som svarar mot närmast intill förrättningsstället boende nämndeman eller stämningssman».

Att jag nu som utgångspunkt för reseersättningen här omnämnt nämndeman eller stämningssman har berott derpå, att jag icke vetat hvad jag skulle hitta på för ett bestämdt ord i annat fall. Ty icke kan man säga, att beräkningen skall ske från socknens kyrka eller från närmaste gästgifvaregård, då det kan vara flera mils afstånd emellan dem och förrättningsstället, och då förrättningsmännen deremellan väl kunna träffa på personer, som äro villiga att tjänstgöra som vittnen. Jag har hvarken varit nämndeman eller stämningssman. Men jag har många gånger varit med som biträde i dylika fall, och jag tror att det varit till fördel för den, hos hvilken utmätning eller stämning skett. Jag har nemligen aldrig tagit betaldt för den lilla tidspillan, som jag sålunda haft, och jag tror, att på det sättet praktiseras det mången gång äfven på andra håll än i min hemtrakt. Att, såsom utskottet säger, det skulle vara svårt för förrättningsman att få vittne med sig och att, om anmodadt vittne säger nej, förrättningen icke skulle kunna verkställas, tror jag därför för min del icke ega någon tillämplighet i verkligheten annat än i det fall, att förrättningsmannen skulle stöta på sådana personer, som vore till fattningen mycket inskränkta. Ty om de icke skulle vara det, så är det ju tydligt, att hvar och en gerna vill göra sin granne den tjensten att biträda som vittne, för att det måtte kunna undvikas, att vittne hemtas på flera mils afstånd.

Jag skall icke vidare besvara kammaren med att upptaga den redan strängt anlitade tiden, utan skall nu endast anhålla om återremiss i det syfte, som finnes angifvet i den af mig nyss upplästa klämman.

Häruti instämde herr *Andersson* i Baggböle.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande reseersättning till utmättnings- och stämningssmän.
(Forts.)

Om ändring
i gällande
bestämmelser
rörande rese-
ersättning till
utmättnings-
och stäm-
ningsmän.
(Forts.)

Vidare yttrade:

Herr Thestrup: Att missbruk utaf sådan beskaffenhet, som dem motionären framställt, kunna inträffa och att de kunna inträffa på alla ställen, vill jag icke bestrida, men jag skulle dock tro att de höra till sällsyntheterna. Att kunna genom lagstadganden hindra högre eller lägre embets- och tjenstemän från dylika missbruk i deras tjensteutföring torde emellertid ej låta sig göra. Ty vinningslystnad och snikenhet lära icke genom någon lag kunna förekommas. De missbruk, som motionären afser, synas bero på särskilda förhållanden i Norrland. Åtminstone har utskottet, i enlighet med de upplysningar det i sådant afseende sökt förskaffa sig, icke funnit, att i någon afsevärd grad dylika missbruk förekomma på andra ställen i riket. Men hvad särskildt Norrland beträffar, kunna de förklaras genom de lokala förhållandena. När nere hos oss, t. ex. i Skåne, der man räknar vägen till närmaste länsman eller kronofogde i fjerdingväg högst en eller annan mil, exekutiva förrättningar förekomma, kunna kostnaderna icke blifva stora för delgifvandet af stämning, för utsökning, utmätning eller försäljning. Detta är ju tydligt. Men att deremot i Norrland, der afstånden äro så stora, att man räknar väglängden emellan förrättningsmannens bostad och förrättningsstället till 8 å 10 mil, kostnaderna skola blifva högst ausenliga, om förrättningsmännen först delgifva stämning, så företaga utsökning och utmätning samt sedermera försäljning, när för hvarje förrättning skall erläggas en reseersättning för 8—10 mil från förrättningsmannens bostad; det kan naturligtvis ingen förundra sig öfver. Och vid dylika fall kan man nog förstå, att förrättningskostnaderna — såsom motionären säger — någon gång kunna till och med 10-dubblas. Men ett sådant missförhållande lärer väl i allt fall icke kunna genom lagbestämmelser ändras.

Frågor förekomma ofta, der förhållandena i Norrland äro olika mot dem i mellersta och södra Sverige, och detta är fallet icke blott i denna nu föreliggande fråga, utan så har det varit beträffande många andra ärenden, som Riksdagen haft under sin behandling. Men att dervid uppställa en undantagslag till förmån för Norrland, hvilken lag icke blott icke vore föranledd af något behof för öfriga delar af landet, utan för dem kunde vara rent af till skada, det får man akta sig att göra.

Motionären har omtalat, att det ofta händt, att förrättningsman, som haft flera förrättningar i samma by, icke verkställt dem på samma dag, utan fördelat dem på flera dagar, så att på det sättet kostnaderna ökats. Det kan nog hända att så tillgått någon gång, men det lärer väl ändå icke hafva inträffat ofta. Detta afses ju icke heller i motionärens föreliggande förslag, utan i stället framhålls der, huru man skulle gå till väga i olika fall för beräkningen af den reseersättning, som skall utgå vid utmätningars, utsökningars och stämningars förrättande.

På grund af hvad jag sålunda i korthet anfört, och i öfrigt under åberopande af de skäl betänkandet innehåller, tager jag mig friheten att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Stallerhult: För min del vill jag understödja motionären i hans förslag, hvilket går ut på att nedbringa kostnaderna i utsöknings- och delgifningsmål. Då utskottet som skäl för afslag framhållit, att de missförhållanden, som motionären omnämmt, icke skulle ega rum annat än undantagsvis, så vill jag säga att, efter hvad jag har mig bekant, äro de allmänt förekommande. Och då är det väl heller icke underligt, om de framkallat ett allmänt missnöje, och det lika väl i andra delar af landet som i Norrland.

Förslaget afser *förrättningsman*, *stämningsman* och *vittne*. Beträffande desse kan utskottet nog hafva skäl för afslag å motionen, i hvad den gäller *förrättningsman* eller *utmättningsman*, ehuru äfven i fråga om honom det bör kunna ifrågasättas, att kostnaderna för hans förrättningar måtte blifva billigare, än de för närvarande äro. Det finnes fögderier, der kronofogden i regeln uppdrager utmättningsmannens förrättande åt länsmän eller andra personer, för hvilka han har förtroende, och det händer icke sällan, att dessa personer hafva betydligt längre väg till förrättningsstället, än hvad kronofogden har. Det vore sålunda icke ur vägen, om förslaget äfven i sådana fall kunde tillämpas.

Hvad åter beträffar *vittne*, praktiseras det allmänt så, att förrättningsmannen såsom vittne medtager sitt skrifbiträde eller sin körsven, i fall han åker med skjuts, och i sådana fall får man icke blott betala skjutsersättning för förrättningsmannen, utan äfven för vittnet, så att på det sättet skjutsersättningen utgår med dubbelt belopp. Då är det väl skäl att söka förekomma ett sådant sätt att gå till väga, hvarigenom förrättningsmannen uppdrifver sina inkomster på den söktes bekostnad. Nu har emellertid utskottet påstått, att det icke vore för att bereda inkomster åt sig sjelf, som förrättningsman använder ett sådant vittne, utan att det i allmänhet får förutsättas, att vittnet får sjelf uppbära inkomsten af reseersättningen för sig. Men jag har vid ett tillfälle, då en skjutskarl användes som vittne, framställt till honom frågan, om han finge sjelf behålla skjutsersättningen, och han svarade: »nej, jag får endast uppbära den ersättning, som är bestämd för sjelfva vittnesförrättningen enligt lag, d. v. s. 1 krona, men jag får icke någon skjutsersättning».

Utskottet påstår att, om Kongl. Maj:ts befallningshafvande blefve uppmärksamgjorda på sådana missförhållanden, dessa myndigheter icke skulle underlåta att vidtaga de åtgärder, hvarigenom nödig rättelse må kunna vinnas, det vill säga — förmodar jag — att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle på uppmaningens väg tillse, att förrättningsman icke skulle få använda sitt skrifbiträde eller personer, som vore långt aflägsset boende, såsom vittnen. Men då man läser § 7 i utsökningslagens 1 kap. och ser att der stadgas, att »utmättningsman skall vid sin förrättning hafva med sig ojäfvigt vittne», och det vidare stadgas i § 5 af kongl. förordningen den 12 juli 1878 att, då resa erfordras »för verkställande af förrättning, — — — äro förrättningsman och vittne berätti-

Om ändring i gällande bestämmelser rörande reseersättning till utmättnings- och stämningmän.
(Forts.)

Om ändring
i gällande
bestämmelser
rörande rese-
ersättning till
utmännings-
och stäm-
ningsmän.
(Forts.)

gade till ersättning, *hvardera* för skjuts efter en häst», så tror jag för min del icke, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande kan på det sättet nedbringa förrättningskostnaderna i fråga om vare sig förrättningsmannen eller vittnet. Det står i lagen, att förrättningsmannen skall *hafva med sig* vittne, och då torde man ej kunna vinna någon nedsättning genom hemställen till Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Utskottet påstår, att det skulle kunna medföra ökade kostnader, om icke förrättningsmannen finge medföra vittne från sin hemort, emedan det då lätt skulle kunna hända, att förrättningen icke kunde verkställas. Ett sådant resonement kan lätt leda till tanken, att utskottet icke med nog uppmärksamhet läst motionärens förslag, ty icke har han velat förmäna förrättningsmannen att taga vittnet från sitt hem och nöja sig med ett närmare boende, utan han säger, att det endast är för att nedbringa kostnaderna i sådant fall som hans motion framkommit — och förslaget lyder: »Reseersättning må endast utgå och beräknas från intill förrättningsstället närmast boende förrättningsmans eller stämmningsmans hemvist, *äfvén om annan förrättningsman, stämmningsman eller vittne för förrättningen användes*».

Enskilda bankerna, till hvilka allmänheten har sina största och mesta skulder, använda alltid stämmningsmän från samma stad, der kontoret är beläget, för att delgifva stämningen. Genom ett sådant tillvägagående uppbringas kostnaderna för delgifvande mycket mer, än om man användt stämmningsman, som vore boende närmare förrättningsstället. Det är visserligen bedröfligt att se att så skall gå till, men då nu lagen är sådan, kan man ingenting göra deråt, och därför vore en ändring behöflig. I afseende härå antager utskottet, att de dömande myndigheterna skulle genom slutlig dom se till, att kostnaderna icke blefve oskäligt höga. Men de allra flesta mål dragas icke under domstolens pröfning, och då det i regeln gäller mindre belopp, söker gäldenären gemenligen åstadkomma någon utväg, emedan han har intet att vinna genom att draga frågan om kostnaderna under domstolen. För erhållande af någon rättelse härutinnan vore därför skäl att på lagstiftningens väg söka förekomma de öfverklagade missförhållandena. Motionären har nu yrkat, att frågan skulle återremitteras till utskottet för förnyad behandling, och jag instämmer i hans yrkande.

Herr Norén: Jag vill först tillkännagifva, att jag instämmer i motionärens yrkande om återremiss.

I öfrigt vill jag blott till svar på den ärade ordförandens inom utskottet yttrande, att sådana olägenheter, som motionären framdragit, icke skulle vara till finnandes i södra Sverige, hafva sagt, att i allmänhet äro länsmännen i det distrikt, jag tillhör, jordbrukare samt hafva egen häst och stalldräng. Denne stalldräng tages alltid med som vittne på förrättingarna och alltid tages reseersättning för två personer. Det är detta missbruk, som bör och kan rättas på sätt motionären föreslagit. Jag får därför, som sagdt, med honom yrka återremiss.

Herr *Björkman* förklarade sig instämma med herr *Norén*.

Herr *Andersson* i *Bringåsen*: Det är med anledning af utskottets ordförandes, herr *Thestrup*, anförande, som jag anhåller att få säga några ord. Han nämnde nemligen, att det kunde vara gagnande för norra delarne af Sverige att få till stånd en sådan förändring, som jag föreslagit, men att den skulle medföra olägenheter för de södra trakterna. Hvari denna olägenhet skulle bestå, har jag icke magt att fatta. Men hvad vi alla säkert begripa är, att om det för de allra största delarne af landet vore en fördel, i fall, såsom jag hemställt, det blefve närmare bestämdt huru för vittne skulle beräknas reseersättning, så kan det väl icke inverka på frågans lösning, om på de trakter, der afstånden mellan för rättningsmän och förrättningsställe endast räknas i fjerdingsväg, man skulle hafva någon olägenhet af blifvande nya bestämmelser i ärendet, alldenstund väl icke rikets minsta, utan dess största delars intressen böra vid sådana frågor behandling vara de afgörande. — Jag fortfar i mitt yrkande om återremiss.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande reseersättning till utmätnings- och stämningmän.
(Forts.)

Herr *Hedin*: Såsom förhållandena nu föreligga, är det lämpligast, att kammaren låter vid utskottets hemställan bero. Ärendet har icke undergått grundlagsenlig behandling, då det icke tillkommer tillfälligt utskott att taga befattning med en motion, som ifrågasätter en förändring af utsökningslagen. Hvad utskottet hade bort göra var att, när utskottet granskat motionen, anhålla att få återlemna den till kammaren. Först under den högst osannolika förutsättningen, att *Andra Kammaren* skulle hafva afslagit en sådan anhållan, skulle det hafva blifvit utskottets skyldighet att göra hvad det nu gjort eller att afgifva utlåtande i sakfrågan. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att om kammaren skulle denna gång afvika från sin eljest iakttagna grundsats, att frågor om ändringar i allmän lag skola öfverlemnas till lagutskottet, kammaren utsätter sig för obehagliga repressalier från *Första Kammarens* sida. Medan denna kammare förut med den största stränghet följt den grundsatsen, att frågor om ändringar af allmän lag, i hvilken form de än framtråda, ovilkorligen böra hänvisas till lagutskottets förberedande behandling, har deremot i *Första Kammaren* gjort sig gällande det besynnerliga bruket att, i fall en fråga om förändring af allmän lag af motionären framlägges i form af en anhållan om skrifvelse till Kongl. Maj:t, den då remitteras till tillfälligt utskott. Det kan möjligen finnas någon ursäkt för detta bruk, men här är förhållandet ett annat, då motionären ju icke begärt någon skrifvelse, utan framkommit med ett formuleradt lagförslag. *Andra Kammaren* har hållit så strängt på sin grundsats, att beslut, som *Första Kammaren* fattat i lagfrågor på grund af tillfälligt utskottsutlåtande, här blifvit, ehuru kammaren icke i sak haft något emot sjelfva förslaget, genast på ögonblicket afslagna, endast därför att kammaren ansett, att frågan undergått grundlagsenlig behandling. Afviker *Andra Kam-*

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
rörande rese-
ersättning till
utmättnings-
och stäm-
ningsmän.
(Forts.)*

maren härifrån vid detta tillfälle, kan Första Kammaren komma att taga repressalier. Det torde därför vara bäst att låta vid utskottets hemställen bero. Motionären kan ju upptaga frågan en annan gång och då se till, att den kommer till vederbörligt utskott, nemligen lagutskottet.

Herr Lasse Jönsson: För min del är jag af en annan åsigt än den siste talaren. Jag anser, att här icke är fråga om annat än ett förslag till ändring i den kongl. förordningen af den 12 juli 1878, och följaktligen håller jag före, att intet formelt hinder föreligger att behandla frågan såsom utskottet gjort.

Beträffande åter sjelfva saken, instämmer jag med de talare, som säga att något måste göras för att få rättelse deri. Utskottets ordförande har yttrat, att man i södra Sverige icke haft någon olägenhet af det nu brukliga förfaringssättet, men då äfven jag är ifrån den delen af landet och jag har någon erfarenhet i ämnet från min ort, får jag säga, att jemväl i södra Sverige hafva gjort sig gällande liknande klagomål som de af talaren från Jemtland omnämnda. Jag vet för öfrigt icke hvad det skulle kunna blifva för olägenhet af en lagändring. En lagförändring i detta afseende skulle tvärt om för alla landsdelar medföra en förbättring och motarbeta ett missbruk, som är känt öfver hela Sverige. Utskottets ordförande har visserligen sagt, att det vore omöjligt att hindra tjänstemän att skaffa sig sådana extra inkomster, men på det sättet får man icke se saken, utan när den föreligger för Riksdagen, bör Riksdagen taga den allvarligt och söka hindra att något dylikt vidare förekommer. Kan icke Riksdagen göra det, bör den åtminstone alltid söka att göra hvad den kan, då missbruk många gånger gjort sig gällande. Jag tager mig därför friheten att instämma i motionärens förslag om återremiss. Jag skulle helst velat hafva den vidare utsträckt än i hans sista förslag, då motionen föreföll mig bättre, men för närvarande inskränker jag mig till yrkande om återremiss i angifven syftning.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af talarrens på stockholmsbänken yttrande. Jag tror dock, att han i detta fall missuppfattat motionärens förslag. Efter det förslag, motionären nu framställt, föreslår han en skrifvelse, och frågan gäller nu endast om reseersättning för vittnena vid utmättningsförrättningar. Förslaget rör icke § 7 i kap. 1 af utsökningslagen, som lyder: att utmättningsman skall hafva med sig ojäfvigt vittne; och i den föreskriften har motionären icke begärdt någon ändring. Men frågan om ersättning åt ett sådant vittne förekommer, som vi känna, i en särskild af Kongl. Maj:t utfärdad författning af den 12 juli 1878. Det är således den der ekonomiska lagstiftningen motionären berört, och då lär väl icke ärendet bort behandlas på annat sätt än som skett. Jag vill därför för min del vara med om en återremiss, och tror, att frågan har större betydelse än man i första hand velat tillmäta den. Att det icke är endast i de norra orterna, utan äfven i landet rundt om som det föreligger betydliga miss-

bruk, tror jag, att vi litet hvar hafva reda på. Ty, såsom talaren på elfsborgslänsbanken omnämnde är det ganska vanligt, att förrättningsmannen tager sin dräng eller körsven med sig som vittne, och han får derigenom lika stor reseersättning som förrättningsmannen sjelf. I fråga om delgifningar hafva ock somliga stämningmän företråde framför andra, som bo närmare förrättningsstället, och derigenom blifva reseersättningarna mycket större än de behöfde blifva, och detta till förfång för den fattige gäldenären. Jag tror därför, att man borde se till att kostnaderna skulle kunna nedbringas, och icke mer än behöfligt drabba den fattige. Jag förenar mig alltså med dem, som yrkat återremiss, och hoppas, att utskottet, som tyckes varit ense, icke skall motsätta sig det som begäres, utan återkomma med en hemställan i det af motionären nu föreslagna syfte.

I detta yttrande instämde herrar *Smedberg, Persson* i Heljebol, *Andersson* i Hasselbol, *Olsson* i Kyrkebol, *Erikson* i Myckelgård, *Olsson* i Frösvi, *Ersson* i Arnebo och *Jönsson* i Gammalstorp.

Herr Sven Nilsson: Då jag nu genomläser motionärens framställning, så finner jag, i likket med talaren på stockholmsbanken, att någon oformlighet vid motionens remitterande till tillfälligt utskott blifvit begången. Men det är icke så lätt att förekomma, att icke en motion någon gång kan blifva remitterad till annat utskott, än dit den rätteligen hör, i synnerhet då man kan vara tveksam om, hvilket utskott den tillhör. Vid det tillfället, då motionerna skola remitteras till vederbörligt utskott, hafva kammarens ledamöter svårt att kunna tillbörligt sätta sig in i de väckta förslagen, emedan motionerna icke då äro tryckta, och det lärer väl kunna sättas i fråga, om icke kammaren vid ett eller annat tillfälle varit mindre lycklig vid val af utskott, dit en väckt motion remitterats. Så väcktes här vid denna riksdag en motion, hvilken blef remitterad till tillfälligt utskott, beträffande hvilken motion man kan vara tveksam, huruvida den icke bort gå till lagutskottet — jag menar motionen af herr Bergman i Stockholm. Herr Bergman hade ifrågasatt förslag om en lag rörande åldersförsäkring, och då borde väl också motionen hafva remitterats till lagutskottet; men i så fall var den ej i laga tid i kammaren väckt. Det samma torde i viss mån vara förhållandet med den förevarande motionen, deri motionären sammanblandat saker, som dels skolat hänvisas till ständigt och dels till tillfälligt utskott, som ej får ega rum. Det kan således ifrågasättas, huruvida båda dessa motioner bort remitteras till utskott.

Men skall nu frågan återremitteras till tillfälliga utskottet — och om den uppfattningen i denna kammare skulle göra sig gällande, att en fråga som denna kan behandlas af tillfälligt utskott — då bör man komma i håg att motionären föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta följande ändring och tillägg *antingen i utskottetslagens § 7 eller Kongl. Maj:ts nådiga förordning* angående ersättning till förrättningsman för utmätning i enskilda

Om ändring i gällande bestämmelser rörande reseersättning till utmättnings- och stämningmän.
(Forts.)

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
rörande rese-
ersättning till
utmättnings-
och stäm-
ningsmän.
(Forts.)*

mål m. m. den 12 juli 1878». Kammaren har således, i fall motionen återremitteras, faktiskt erkänt att en förändring i lag, sådan som i motionen föreslagits, kan af Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande ändras, hvilket jag ej tror kammaren vill medgifva. Vill man därför hafva frågan återremitterad till tillfälligt utskott, så bör motionären, om det kan medgivas, återtaga sitt förslag i den första delen deraf. Då rör det icke utskökningslagen, och då får frågan en annan ställning. Och då har man också, som jag tror kammaren bör göra, hållit på den rätten, som kammaren alltid förut noga bevakat, att rena lagfrågor icke skola blifva hänvisade till behandling af tillfälligt utskott. Jag tror därför klokast för denna gången vara att afslå motionen.

Herr Andersson i Bringåsen: I mitt sista förslag har jag endast yrkat en förändring af 1878 års förordning, så att hvad herr Sven Nilsson omnämnde redan blifvit ändradt.

Härmed var öfverläggningen slutad; och sedan herr talmannen till proposition upptagit hvar och ett af de tre olika yrkandena, beslöt kammaren återremittera ärendet till utskottet.

§ 9.

*Om brand-
väsendets
ordnande på
landet.*

Slutligen föredrogs Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 (i samlingen n:o 16), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om brandväsendets ordnande på landet.

Med hufvudsakligt tillstyrkande, af ifrågavarande inom Andra Kammaren af herr *J. Andersson* i Örstorp afgifna motion, n:o 186, hemställde utskottet i detta utlåtande:

att Riksdagen ville i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte meddela bestämmelse derom, att den eller de kommuner på landet, som af förekommen anledning besluta att inrätta brandkårser och för dem antaga stadgar, må ega att hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande å dessa stadgar erhålla sådan fastställelse, att desamma kunna anses ega bindande verkan äfven hvad vitesbestämmelserna angår.

Herr Hedin begärde ordet och yttrade: Den långt framskridna tiden gör det för mig till en skyldighet att afstå från hvad jag eljest skulle velat försöka, nemligen en mera fullständig belysning af detta förslag från konstitutionelt-legal synpunkt. Jag skall inskränka mig till att i största möjliga korthet anföra de skäl, på grund af hvilka jag vågar hoppas och vågar bevekligen vädja till kammaren, att den icke måtte godkänna ett sådant förslag som detta. Det är alldeles naturligt, att ingen människa kan hafva någonting emot motionärens allmänna syfte att främja en bättre ordning i brandväsendet på landet, och det är ju mycket möjligt, att den af honom föreslagna åtgärden skulle kunna blifva lämplig. Men den väg, han valt, är icke den rätta. Att nu nio af svenska folkets valde representanter kunnat förena sig om en sådan hem-

ställan som den ifrågavarande, det är ett i sanning ledsamt tidens tecken. Ty hvad är det väl utskottet här föreslår? Utskottet föreslår att Riksdagen — i förbigående sagdt tillkommer det icke tillfälligt utskott att göra någon hemställan till Riksdagen, utan blott till vederbörande kammare — utskottet föreslår, att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med en uppmaning, det Kongl. Maj:t, med utvidgande af sin administrativa lagstiftningsrätt, skall bemyndiga kommunerna att under vites föreläggande ålägga sina medlemmar allesammans, eller helt godtyckligt flere eller färre, personliga tjänstbarheter, det vill säga bemyndiga kommunerna att genom kommunalbeslut ingripa i lagstiftningen om svenska medborgerliga allmänna rättigheter och skyldigheter, således att ingripa på ett område, som enligt lag och sakens natur lyder under Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsmagt. Det undras mig i sjelfva verket, herr talman, hvar utskottet till äfventyrs kan hafva haft sina tankar, då det kunnat läsa den vid betänkadet bilagda resolutionen af den 25 februari 1887 på ett så märkvärdigt sätt, att utskottet i densamma funnit ett motiv för sin hemställan, i stället för att der finna, hvad der verkligen finnes, nemligen en ganska tydlig fingervisning derom, att Kongl. Maj:t enligt sin egen uppfattning icke eger den rätt, utskottet nu velat föreslå Riksdagen att uppmana Kongl. Maj:t att utöfva. Ty det lär vara klart, att, om Kongl. Maj:t icke har en sådan rätt enligt nu gällande grundlagar, Kongl. Maj:t icke heller — det medgifver förmodligen utskottet — kan få en dylik rätt genom ett beslut af Riksdagen, tillkommet i den ordning och den form, som ifrågasättes i detta förslag till skrivelse från det tillfälliga utskottet.

På en tid, då Riksdagen icke trodde, att den behörigen kunde häfda sin magt och värna svenska folkets rättigheter uteslutande genom prutningar på de af Kongl. Maj:t begärda anslag — jag menar under ståndsriksdagens senare tid — skulle ett sådant förslag som det tillfälliga utskottets hafva blifvit synnerligen strängt bedömdt. Jag ber att få erinra, herr talman, om justitieombudsmannens till 1856—1858 årens Riksdag afgifna berättelse, med den deri förekommande ytterst skarpa kritiken öfver den då nyligen af Kongl. Maj:t utfärdade nya instruktionen för landshöfdingeembetena, och tillika om konstitutionsutskottets vid samma riksdag, under hänvisning till justitieombudsmannens yttrande, mot Konungens rådgifvare framställda anmärkningar särskildt med anledning af 10 § i nämnda instruktion. Mot denna paragraf gör konstitutionsutskottet, såsom förut justitieombudsmannen, den allvarliga erinran, att Kongl. Maj:t deri tillåtit sig att i kraft af sin administrativa lagstiftningsrätt bemyndiga sina befallningshafvande att i sådana fall, der ansvar i lagen icke finnas utsatta, stadga viten, d. v. s., såsom konstitutionsutskottet erinrar, att med hjälp af vitesförelägganden *stifta nya lagar*, eller, för att begagna justitieombudsmannens uttryckssätt, att genom vitens åläggande »konstruera» nya »brott». Konstitutionsutskottet erinrar derom, att en sådan Konungens befallningshafvandes rätt till vites föreläggande var alldeles okänd för 1734 års lag och okänd för den samma

*Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.*
(Forts.)

Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.
(Forts.)

är utfärdade landshöfdingeinstruktionen, att likväl sedermera praxis uppkom, att Konungens befallningshafvande stadgade sådana viten, men att det då äfven förekom, att domstol vägrade att tillämpa, såsom utskottet säger, »dessa lagar, stiftade af dertill icke behöriga myndigheter». Visserligen utfärdades år 1781 ett kongl. bref med befallning till domstolarne att tillämpa sådana af Konungens befallningshafvande stadgade viten. Men härvid äro att märka två omständigheter, som gjorde att denna vitesrätt i Konungens befallningshafvandes hand blef ganska begränsad, nemligen för det första, att enligt 1781 års kungörelse denna rätt var inskränkt till ekonomi- och politiemål, och för det andra att det förutsattes, för att Konungens befallningshafvande skulle kunna utfärda vitesbestämmelser, som skulle tillämpas af domstolarne, att plikt förut blifvit ådömd, det vill säga vitesrätten var inskränkt till handlingar, som redan voro i lag och författningar såsom brottsliga ansedda. Något helt annat blef den rätt att förelägga viten, som Kongl. Maj:t medgaf sine befallningshafvande i 1855 års landshöfdingeinstruktion, i ty att den stadgades, icke i den paragraf, som handlar om *allmänna hushållningsmål*, utan i den, som handlar om *allmän ordning*. Det är detta förfarande, hvilket så strängt bedömdes af konstitutionsutskottet och af justitieombudsmannen vid 1856—1858 årens riksdag, som nu funnit nåd för tillfälliga utskottets ögon!

Om utskottet hade gjort sig besvär att en smula öfverväga de lagar och författningar, som reglera nutidens svenska kommunallif, skulle det naturligtvis funnit, att den grundsats, som beherskar hela denna lagstiftning, är, att kommunerna väl skola hvar för sig förvalta sina egna angelägenheter, hushållnings-, ordnings-, skol- eller kyrkliga angelägenheter, men detta endast *i enlighet med de i sådant afseende stiftade lagar och författningar*. Detta kunde utskottet hafva läst i § 1 uti förordningen om kommunalstyrelse på landet, i kyrkostämmoförordningen, i skolstadgan m. m. Utskottet kan få en påminnelse derom genom att gå ett stycke tillbaka på dagens föredragningslista, nemligen till punkten 7 angående herr Wretlinds begäran att få framställa en interpellation till justitieministern. Den gäller den ganska märkvärdiga förordningen af år 1868. Meningarna kunna kanske vara delade beträffande lämpligheten af den rätt, denna förordning lägger i kyrkorådets hand att förbjuda föredrag inom församlingen, när dessa anses leda till söndring i kyrkligt hänseende o. s. v. Men, olämplig eller ej, hafva dock kommunerna på lagligt sätt fått denna rätt; och säkerligen skulle de ej kunnat falla på den idén, att de genom ett kommunalbeslut skulle sjelfva kunna tillägna sig den. Huru hafva kommunerna — kommunala delegationer — kommit i besittning af en sådan rätt? Har det skett på det sättet, att de på en stämma beslutit sig för att *taga* den och sedermera talat vid Konungens befallningshafvande att utfärda vitesförbud? Nej, det är Riksdagen, som antagit lagen, hvilken Kongl. Maj:t, sanktionerat efter inhemtande af kyrkomötets bifall. Hvad man sålunda än må tänka om den ifrågavarande lagbestämmelsens tjenlighet, så har dock den kyrkliga kommunen *på behörigt sätt*

fått sin magt i detta fall. Hvarför ej i det föreliggande ämnet välja en dylik väg, i stället för att i strid med alla grundsatser, som gälla för den svenska kommunalorganisationen, lemna rätt åt kommunerna att med hjälp af Konungens höga förtroendemän i landsorten genom vitesbestämmelser »stifta nya lagar» och »konstruera nya brott» på ett område, hvilket, om något, väl måste förbehållas åt statsmagten, åt Kongl. Maj:t och Riksdagen samfaldt, nemligen lagstiftningen om svenske medborgares rättigheter och skyldigheter?

Det sätt, hvarpå Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt allt mer och mer börjat utöfvas, skall, om man fortgår vidare, leda till en verklig *lagstiftningsanarki* och, om jag får begagna några ord ur justitieombudsmans-instruktionen, *bereda en allmän osäkerhet för medborgares rättigheter*. Vi skola få tillfälle att tala om denna sak, när utlåtande en gång kommer från konstitutionsutskottet angående förslaget om grundlagsgaranti för svenske medborgares församlingsrätt. Denna gång skall jag taga ett annat exempel från en företeelse för dagen. Kongl. Maj:t utfärdade år 1888 på hösten en kungörelse angående ändringar i brandstadgan. Dessa ändringar anses auktorisera kommunala myndigheter — t. ex. stadsfullmäktige i Stockholm, med godkännande af öfverståthållarembetet — att stadga vilkor för rättigheten att bygga ett hus! Låt oss fortgå ännu en tid på detta sätt, låt kommunalmyndigheterna på detta sätt ingripa i lagstiftningen om svenske medborgares allmänna rättigheter och skyldigheter — på ett sätt i Stockholm, ett annat i Örebro, ett tredje i Göteborg o. s. v. i oändlighet. Det är hvad jag kallar lagstiftningsanarki. Och det är en sådan anarki, som håller på att inbryta, sedan Kongl. Maj:t — olagligt — genom 1868 års ordningsstadga för rikets städer delat med sig af sin sjelftagna, således olagliga magt öfver svenska folkets församlingsrätt icke blott åt 25 Kongl. Maj:ts befallningshafvande i förening med kommunalrepresentationen i städerna, utan äfven åt magistraterna; Kongl. Maj:t har för öfrigt förbehållit sig att utsträcka tillämpningen af ordningsstadgan — och samma lagstiftningsanarki — till landsbygdskommunerna. Och under denna anarkis hägn kunna medborgarnes viktigaste rättigheter befinnas hafva försvunnit.

Jag tror, att det vore tid att stanna på denna väg. Åtminstone förefaller det icke för mycket begärtdt, att Riksdagen icke formligen skall uppmana Kongl. Maj:t att ytterligare utsträcka det administrativa lagstiftningsvälde, hvaröfver vi så länge klagat. Om Riksdagen, i stället för att inskränka det, uppmanar Kongl. Maj:t att i kraft af sin administrativa lagstiftningsrätt ytterligare inkräkta på våra dyrbaraste rättigheter — hvad anledning har Riksdagen då att förundra sig, om den af herr finansministern anförda principen tillämpas: »Den mycket har, skall mera ha». Hvad anledning har Riksdagen att förundra sig, om Kongl. Maj:t en annan gång i större skala förnyar det tilltag, som försöktes 1888, genom beslutet att i strid med värnpligtslagen ålägga eleverna

*Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.*
(Forts.)

*Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.
(Forts.)*

vid statens skogsskolor ökad värnpligt? Riksdagen har alldeles ingen anledning att deröfver förundra sig.

Jag anhåller, herr talman, om afslag på utskottets föreliggande betänkande.

Vidare anförde:

Herr Jansson i Krakerud: Motionären, likasom utskottet, har utan tvifvel utgått från den synpunkten, att brandstodsbolag på landsbygden borde beredas större rättigheter, än nu är fallet — nemligen rättighet att inrätta brandcorps och att i reglementet få införda vitesbestämmelser för dem, som icke ville ställa sig nämnda reglemente till efterrättelse. För min del skulle jag mycket väl kunnat vara med om ett sådant förslag, i fall utskottet i fortsättningen hållit på, att brandstodsbolagen skulle få komma i åtnjutande af dessa rättigheter. Men motionären lika väl som utskottet synas hafva öfvergifvit den principen, eller också har utskottet fått klart för sig, att »kommunerna» är detsamma som brandstodsbolagen, synnerligast då det så väl i motiveringen som i klämman infört ordet: »kommuner», der det enligt mitt förmenande bort stå: »brandstodsbolag».

Jag ber att få påpeka några missförhållanden, som utan tvifvel skulle blifva ganska svåra för det syfte motionen afser, om utskottets betänkande skulle bifallas. Brandstodsbolagen hafva, som bekant, många delegare i åtskilliga kommuner. I den ena kommunen utgöra sådana delegare majoriteten, i den andra åter minoriteten. Om nu ett brandstodsbolag önskade få infördt i reglementet, att man skulle få brandcorpser inom kommunerna, så är det klart, att den kommun, der dessa delegare utgjorde majoriteten, inrättade en brandcorps, den kommun åter, der delegarne i samma bolag utgjorde minoriteten, inrättade icke någon brandcorps. Sådant tillvägagående kan icke vara i brandstodsbolagens intresse. Jag tror således, att, om det blefve en brandstodsbolagens ensak att i denna del handla efter omständigheterna, något magtmissbruk icke skulle blifva begånget. Ty då skulle den, som icke ville underkasta sig reglementets föreskrifter, kunna gå ut ur brandstodsbolaget; men ur kommunen kan man icke gå ut, i fall magtmissbruk eger rum. Dessutom fins det åtskilliga kommuner, som bildat brandstodsbolag inom sig sjelfva. Åtskilliga hemmansägare och lägenhetsinnehafvare hafva bildat ett bolag. Men så är det ett par större godsegare eller industriidkare, som inom kommunen hafva majoritet, då fråga är om att afgöra något på kommunalstämma. Om nu bolaget ville inrätta en brandcorps, skulle det beslutas å kommunalstämma. Men då kunde dessa två, som egde majoriteten, sätta sig emot saken, emedan de ej hade så stor fördel af inrättandet utaf en brandcorps. Det kunde också tvärtom hända i en annan kommun, att ett par tre industriidkare, som önskade få en brandcorps i ordning, kunde besluta detta; och de andra, som utgjorde minoriteten, skulle då nödgas underhålla nämnda brandcorps. Detta torde vara en betydlig oegentlighet

eller orimlighet, synnerligast som åtskilliga hemman, ja, till och med byar, ligga en half eller en hel mil från kommunen och därför ej hafva den ringaste fördel utaf inrättandet af en dylik brandcorps. Jag tror därför för min del, att det vore bäst, om brandstodsväsendet fortfarande finge vara en enskild angelägenhet och icke indroges bland de kommunala frågorna.

På grund häraf kan jag icke förena mig med utskottet i det förslag det framställt, men tror dock att, om det blefve omredigeradt, man ändå skulle kunna åstadkomma något. Jag skall därför yrka återremiss.

Herr Andersson i Örstorps: Jag hade väntat, att en så billig och anspråklös begäran som den, hvilken i föreliggande motion framstälts, skulle utan invändning kunnat bifallas af denna kammar. Jag har nemligen fattat frågan endast såsom en organisationsfråga.

Som bekant, är det enligt den kongl. förordningen af den 8 maj 1874 icke möjligt för alla kommuner att efter de bestämmelser, som der föreskrifvas, få ordna sitt brandväsende. Stadgan föreskrifver nemligen i 20 §: »Hvad i denna stadga är föreskrifvet om stad, gälle i tillämpliga delar äfven för köping; så ock för hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning». Då nu en kommun på landet icke kan hänföras under benämningen »ställe med större sammanträngd befolkning, så är det ej möjligt för en sådan kommun att på grund af nämnda stadga erhålla rättighet att ordna sitt brandväsende. Nu är det så — jag medgifver det villigt — att det icke inom alla kommuner i landet kan vara fördelaktigt att hafva en brandcorps, men på andra orter är det ej allenast fördelaktigt, utan rent af utaf behovet påkalladt. Jag har därför trott, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de respektive länen skulle kunna få rättighet att fastställa brandcorpsreglemente för kommun, som ansåge brandcorps' inrättande för sig nyttigt och fördelaktigt.

Jag har här i min hand ett brandstodsreglemente, gällande för den ort jag tillhör. Det är af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län behörigen fastställt. I dess 37 § heter det: »Delegarne inom hvarje socken, hvars sammanräknade försäkringsvärde å hus och lösören öfverstiger 200,000 kronor, skola dessutom — d. v. s. utom den materiel, som i föregående paragraf beskrifves — »gemensamt anskaffa och underhålla för socknens gemensamma begagnande en ändamålsenlig brandspruta med slang, så vida ej kyrka, enskilda personer eller bolag inom socknen hålla dylik spruta, hvilken får af alla delegarne begagnas vid eldsvåda. Kostnaden härför utgår i mån af hvars och ens sammanräknade försäkringsvärde». Nu hafva de flesta kommuner inom denna brandstodsförening anskaffat sådana redskap, somliga vida derutöfver. Men tydligt är, att kostnaden för dessa brandredskap icke kan vara till mycken nytta, om kommunen icke har rättighet att föreskrifva sättet och ordningen för deras användande. Vål är det sant, att, när eldsolycka inträffar, det är hvars och ens skyldighet

Om brandväsendets ordnande på landet.
(Forts.)

*Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.*
(Forts.)

att biträda vid släckningen. Men herrarne torde dock medgifva, att det är en ofantlig stor skilnad, om det är en ordnad brandcorps, som arbetar med släckning, bergning o. d. I vanliga fall är det väl föreskrifvet, att det skall finnas en brandspruta; men det är ej bestämdt, att de eller de personerna skola egna sig åt släckningsarbetena, de eller de biträda vid bergningsarbetet o. s. v. Jag har därför ansett det vara af behovet högeligen påkalladt, att kommun, som ville anordna brandcorps, skulle vara berättigad att få reglementet fastställt, förutsatt att det vore byggt på billiga och rimliga grunder. Enligt 7 § i gällande kommunalförordning eger kommun att med afseende på ordning och säkerhet inom kommunen antaga ordningsstadga och få den fastställd; men då, enligt högsta domstolens utlåtande, brandcorpsreglementen icke äro att hänföra till sådana ordningsstadgar, kan för närvarande någon fastställelse derå icke erhållas. Här vore nu fråga om en förenkling af saken, hvarigenom man skulle slippa att gå den långa omväg, som brandstadgan föreskrifver. Då skall det nemligen bero på Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning och hörande, hvarefter förslaget skall skickas in till Kongl. Maj:t. Huru jag betraktar saken, tror jag det vore väl, om möjlighet beredd vederbörande kommun att få en sådan brandstadga fastställd. Någon ovilkorlig skyldighet skulle enligt mitt förslag ej finnas. Det skulle blott vara ett medgifvande, att den kommun, som ville ordna brandväsendet så, skulle hafva frihet dertill. Den, som ej ville det, skulle likaså hafva frihet dertill.

På grund af hvad jag anfört skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Danielson: Jag kan ej neka, att jag hyser vissa betänkligheter mot den föreslagna skrifvelsen. Jag föreställer mig, att om kommuner, som hafva försäkradt i något brandstodsbolag, skulle besluta att inrätta sådana brandcorpser och med sitt beslut å kommunalstämma få fram det, för att icke den eller den kommit tillstådes, så skulle det kanske kunna tydas derhän, att mångu mot sin vilja skulle fullgöra en skyldighet, som de icke hade gagn af. Jag tycker, att denna fråga icke är en kommunal angelägenhet, utan rör brandstodsbolaget. Det är bolaget, som får stå risken, om reglementet ej föreskrifver tillräckliga försigtighetsmått. Jag är därför tveksam i denna fråga. Jag tycker, att det är origtigt att lägga på den enskilde kommunmedlemmen skyldigheter, då han icke försäkrat på dessa vilkor. Han bör sjelf få välja, om han vill tillhöra det eller det bolaget, der de eller de skyldigheterna äro bestämda. Jag är, som jag nämnt, rädd för, att det ej är lämpligt att gifva kommunen rättighet att ålägga honom större skyldighet och tillika viten, än han vid försäkringen kände. Det kan genom röstöfvervigt vid en mindre talrikt besökt stämma komma till stånd ett beslut, som kanske strider mot hvad två tredjedelar af kommunens medlemmar önska. Jag anser att det föreliggande förslaget kan komma att föra oss in på ett betänkligt område. Man bör därför väl besinna sig, innan man beslutar något

dylikt — huru oskyldigt det än må låta. Ty det kan leda till ett annat resultat och till andra förhållanden, än man först tänkt. Jag undrar därför, om vi icke böra låta anstå med denna fråga och om den icke, i fall den å nyo upptages, bör tagas på ett annat sätt. De olika bolagen borde upptaga i reglementena det som behöfdes, så att hvarje försäkringstagare visste på hvilka vilkor han försäkrade, och hvilka skyldigheter han hade.

Då jag af dessa skäl känner mig tveksam om den föreslagna skrifvelsens lämplighet, skall jag för närvarande, till den kraft och verkan det kan hafva, yrka afslag på utskottets hemställan.

I detta yrkande instämde herrar *Olsson* i Kyrkebol, *Collander*, *Petersson* i Brystorp, *Nilsson* i Skärhus, *Truedsson*, *Bromée* och *Andersson* i Hasselbol.

Öfverläggningen var härmed slutad; och efter det propositioner gifvits i enlighet med de tre särskilda yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, afslog kammaren såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

§ 10.

Afgåfvos nya motioner af

Herr *W. Wester*, n:o 219, om ombildning af treklassiga läroverket i Engelholm till lägre allmänt läroverk med fyra ämneslärare; samt

Herr *A. P. Danielson*, n:o 220, om Borgholms pedagogis utbildning till lägre allmänt läroverk med tre ämneslärare.

Båda dessa motioner remitterades till särskilda utskottet.

Vidare aflemnade herr *J. Johansson* i Noraskog en motion, n:o 221, om ändring i §§ 68, 69, 70 och 71 riksdagsordningen.

Denna sistnämnda motion begärdes på bordet och bordlades.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 34 och 36 riksdagsordningen; och

n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändring af §§ 12 och 23 riksdagsordningen;

Bevillningsutskottets memorial:

n:o 4, i anledning af Första Kammarens återremiss af 2:dra punkten i utskottets betänkande (n:o 2) angående vilkoren för försäljning af bränvin; samt

*Om brand-
väsendets
ordnande
på landet.*
(Forts.)

lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckt motion om sådan ändring i gällande kommunal- och folkskolelagstiftning, att, der kyrkoförsamling består af flera kommuner, hvarje kommun må ega rätt att förvalta sitt skolväsen och inom sig utse skolråd.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag:

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>F. W. Metzén,</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 20 dennes,
»	<i>E. Andersson</i> i Upsal,	» 14 » » » 19 »
»	<i>H. M. Kälman,</i>	» 14 » » » 17 »
»	<i>M. Zachrison,</i>	» 14 » » » 26 »
och	» <i>Back Per Ersson,</i>	» 14 » » » 26 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,35 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.